

Personenschade Instituut
van Verzekeraars
Expertise in letselschade

PIV Bulletin

Meer of minder leed?

pagina 20

Toolkit smartengeld

pagina 11

Handreiking zorgschade

pagina 13

Special Affectieschade

#4

Beste lezers,

Voor u ligt een PIV themanummer, want we staan aan de vooravond van een belangrijk moment.

Op 1 januari 2019 treedt een wijziging van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht in werking voor vergoeding van affectieschade. Nabestaanden van overledenen en naasten van slachtoffers met ernstig en blijvend letsel (als gevolg van bijvoorbeeld een verkeersongeluk, medische fout, bedrijfsongeval of geweldsmisdrijf) hebben vanaf dat moment recht op een tegemoetkoming voor het door hen geleden immateriële nadeel. Wij noemen dit 'smartengeld voor naasten en nabestaanden'. PIV deelnemers (verzekeraars, expertisebureau's en 'huisadvocaten') gaan bij de uitvoering van deze wetswijziging een belangrijke rol vervullen.

Stichting PIV wil samen met haar deelnemers het leed door letsel voor slachtoffers en hun naasten zoveel mogelijk beperken. Verzekeraars en ketenpartners kunnen het leed niet vergoeden, maar kunnen wel een actieve bijdrage leveren aan genoegdoening en erkenning, en zorgen voor zorgvuldige communicatie over een gevoelig onderwerp als smartengeld.

De afgelopen maanden hebben we met vele betrokkenen, zoals Schadefonds Geweldsmisdrijven, Slachtofferhulp Nederland, Universiteiten en Verzekeraars intensief gewerkt om de wet per 1 januari zo zorgvuldig en soepel mogelijk te introduceren. Vanaf deze plek wil ik iedereen enorm bedanken voor hun bijdrage.

Om het belang ervan te benadrukken is het PIV Bulletin deze keer grotendeels gewijd aan smartengeld voor naasten en nabestaanden. Zo blikt Annerie Joxhorst, advocaat bij Lauxtermann Advocaten, vooruit op de Wet Affectieschade. Marjolijn Maathuis, interim PIV projectleider, blikt terug op de wijze waarop de introductie van de wet door het PIV samen met verzekeraars en ketenpartners de afgelopen periode is voorbereid en met welk resultaat. Aernout Santen, Centramed, geeft zijn opinie over de nieuwe wet vergoeding affectieschade in relatie tot aansprakelijkheidsverweren.

Op 20 september 2018 organiseerden de Erasmus School of Law in Rotterdam en de Vrije Universiteit in Amsterdam, in samenwerking met het tijdschrift Verkeersrecht, een symposium over de wet Affectieschade. Een verslag van dit symposium, waarbij ik ook mocht spreken, leest u in dit PIV Bulletin.

Frank Emmerig en Lisa Bosveld, werkzaam bij Hofmans Letselschade, Iris Morsink en Linda van der Meijden, werkzaam bij Nh1816 Verzekeringen, spreken met elkaar over de GBL als leidraad voor een ieder in de letselschade; hoe loopt dit in de praktijk?

In het kader van leren en inspireren staan Erwin Audenaerde, Linda Renders en advocaten van WIJ advocaten, o.a. stil bij het nut en de noodzaak van de Handreiking Zorgschade voor de dagelijkse praktijk en de ervaringen tot nu toe. In dat zelfde kader gaan M.F. Vermaat, advocaat bij Van der Woude De Graaf Advocaten en I.M. Lunenburg, zelfstandig opleider, auteur en adviseur sociale zekerheid, in op het brede spectrum aan wet- en regelgeving waarbij samenloop kan optreden met claims van de burger op letselschadeverzekeraars.

We nemen in dit PIV Bulletin afscheid van Steven Polak. Hij heeft na 18 jaar loyale dienst, tot onze spijt de redactieraad van het PIV Bulletin moeten verlaten.

En mag ik van deze gelegenheid ook gebruik maken uw agenda vrij te maken voor het PIV Congres dat gepland staat op 29 maart. Ook daar zal het onderwerp affectieschade op de agenda staan.

Wij willen iedereen heel hartelijk bedanken voor de energie die ze vaak naast hun eigen werk aan het netwerk hebben gegeven om de schadebehandeling weer beter te maken. Wij wensen jullie allen een voorspoedig en gezond 2019 toe!

Marjoleine van der Zwan | Directeur PIV

Inhoud

Een interview met...

▲ Iris Morsink, Linda van der Meijden, Frank Emmerig & Lisa Bosveld

pagina 3-4

Jurisprudentie

▲ De Wet Affectieschade – een vooruitblik – Annerie Joxhorst

pagina 5-10

PIV prestaties

▲ De ontwikkeling van de toolkit affectieschade, de kracht van samen – Marjolijn Maathuis

pagina 11-12

Leren en Inspireren

▲ Nut en noodzaak Handreiking Zorgschade – Erwin Audenaerde en Linda Renders

pagina 13-17

▲ De gemeente biedt meer dan alleen wmo voorzieningen – M.F. Vermaat en I.M. Lunenburg

pagina 18-19

Opinie

▲ Wet Affectieschade

– Aernout Santen

pagina 20-23

Actueel

▲ Verslag startbijeenkomst gedragscode beroepsziekten

– Peter van Steen

pagina 24-29

Uit het veld

▲ Steven Polak

pagina 30

Bijlage

▲ Literatuurverwijzing

pagina 31

Colofon

pagina 32

Theorie en werkelijkheid

Een interview met...

Iris Morsink, Linda van der Meijden,
Frank Emmerig & Lisa Bosveld

Onder het genot van een lunch hebben Frank Emmerig en Lisa Bosveld werkzaam bij Hofmans Letselschade (HL), Iris Morsink en Linda van der Meijden werkzaam bij Nh1816 Verzekeringen (NH) gesproken over de behandeling van letselschade in vervolg op het thema van de PIV jaarconferentie 'evolutie of revolutie'. De vraag die zich voor doet is: Hoe verhoudt zich de theorie met de werkelijkheid? De GBL is de leidraad voor een ieder in de letselschade. Hoe loopt dit in de praktijk?

| Hoe is de start van een dossier? Welke acties doen jullie bij aanvang van een dossier?

NH: In het kader van de GBL worden nieuwe letselschades in principe binnen 24 uur verdeeld. Dan is de afspraak dat er nog diezelfde dag telefonisch contact wordt opgenomen als een belangenbehartiger zich nog niet gemeld heeft. Is er geen telefoonnummer bekend dan heeft contact opnemen via de e-mail de voorkeur. Dat zal bij jullie wel anders gaan?

HL: Hofmans heeft naast particuliere cliënten (die ons bv via de website weten te vinden) ook verschillende opdrachtgevers. Dus is het is ook een beetje verschillend hoe zo'n eerste contact tot stand komt. Het idee is natuurlijk om dan zo snel mogelijk te bellen met een cliënt. We hebben in principe een soort belscript, maar we proberen toch gewoon het gesprek aan te gaan. Je weet wat je wilt weten en mensen vertellen

dan in de loop van het gesprek vanzelf wat je wilt horen. Als de situatie ernstig is dan gaan we – als de aansprakelijkheid een beetje duidelijk is – snel op bezoek. Het liefst samen met de verzekeraar. Hoe zit dat bij jullie?

NH: Wij werken niet met een belscript, zelfs niet gedurende de opleiding van nieuwe medewerkers (collega's zonder ervaring). Er wordt gestimuleerd dat wij het gesprek aan gaan. Het gevaar van een belscript kan zijn dat er onvoldoende wordt geluisterd, omdat men teveel bezig is met de vraagstelling. Natuurlijk wordt eerst bekeken om wat voor soort schade het gaat en een inschatting gemaakt van de zwaarte van het letsel (voor zover bekend) bij de verdeling. Op basis van kennis en kunde van de behandelaar wordt dan een dossier toegewezen. Mocht de aard van het letsel of de gevolgen van het letsel de kennis en kunde van de behandelaar overstijgen dan kijkt een senior behandelaar mee. Na twee jaar gaan de dossiers sowieso over naar een andere behandelaar. Is dat bij jullie anders?

HL: De nieuwe zaken worden dagelijks verdeeld waarbij direct gekeken wordt welke expert het beste bij de cliënt past. Clientmatching noemen we dit. Uiteraard wordt hierbij ook gekeken naar de ernst van het opgelopen letsel. In de regel zal de expert de schade dan van A tot Z behandelen.

| Wat is wenselijk bij aanvang/aansprakelijkheid?

NH: Het zou fijn zijn als in de aansprakelijkstelling gemotiveerd wordt aangegeven waarom verzekerde aansprakelijk is, omdat wij niet altijd al beschikken over een melding van onze verzekerde. Verder is het ook fijn als wij de volledige naam- en adresgegevens, geboortedatum alsmede een IBAN hebben. Dit zijn de minimale vereisten om een bijvoorbeeld een betaling te kunnen doen, maar ook om onze brochure "Informatie voor slachtoffers van een ongeval" te kunnen sturen.

HL: Bij ons staat het in het algemeen niet standaard in onze brieven, veelal kan worden verwezen naar het schadeformulier. Wij motiveren daarnaast waarom wij vinden dat er aansprakelijkheid is. Dan is direct duidelijk waarover het gaat. Het is ook een kleine moeite om alles door te geven. Zolang het is toegestaan vanwege de Algemene verordening gegevensbescherming.

| Wat is de werkwijze bij het inschakelen van hulppersonen?

NH: Wij maken hier inderdaad gebruik van. Afhankelijk van de behoefte die er bestaat bij betrokkene, wordt gekeken wie er ingeschakeld kan worden. Als een "hulppersoon" wordt voorgesteld, is het soms lastig daarover te oordelen als je niet bekend bent met de werkwijze. Dit heeft niets te maken met de inzet van de betrokken instantie, maar meer met of het ook daadwerkelijk nut zal opleveren voor betrokkene. Hoe kijken jullie hier tegenaan?

HL: Ja, ook wij zijn voorstander hiervan. Vaak worden hulppersonen wat later in het traject ingevlogen. Zeker in de beginperiode als de aansprakelijkheid nog niet duidelijk is blijft het lastig. Hebben jullie ideeën over hoe dit beter/praktischer kan?

NH: Misschien is het praktisch om vanuit PIV een overzichtskaart te maken à la de PIV vacaturekaart, waarop wordt aangegeven welke hulppersoon in welke regio welke hulp kan bieden. Eventueel aangevuld met ervaringen van zowel betrokkenen als belangenbehartigers en behandelaars bij verzekeraars.

HL: Goed idee!

| Wanneer ga je op bezoek?

HL: Indien nodig gaan we snel op bezoek, het blijft toch maatwerk. Als het gemakkelijk is ontvangen wij cliënten ook op kantoor. Je merkt wel dat mensen het heel prettig vinden als je gewoon bij hen thuis komt.

NH: Als wij uit het telefoongesprek opmaken dat er vanuit betrokkene behoefte aan is, dan regelen wij dat ook. Echter als de behandelaar van het dossier behoefte heeft aan een bezoek dan uiteraard ook. Verder is de GBL een leidraad.

HL: Hebben jullie eigenlijk een eigen buitendienst?

NH: Nee, wij schakelen hiervoor onafhankelijke schaderegelingsbureaus in, waarbij de behandelaar de vrijheid heeft om in te schakelen wie hij het meest geschikt acht voor het dossier. Hoe doen jullie dit?

HL: Wij kijken bij aanvang van het dossier wie het beste bij de zaak past. De expert gaat lopende de zaak, op een uitzondering na, dan zelf op bezoek. Wij hebben het idee dat het initiatief voor een bezoek vaak bij ons ligt.

NH: Het valt ons juist op dat het initiatief vaker bij ons ligt dan bij de belangenbehartigers. Dit zal mede het gevolg zijn van hun overvolle agenda en dat zal ook waarschijnlijk de reden zijn waarom het soms langere tijd duurt voordat een huisbezoek gepland kan worden.

| Hoe is de werkdruk?

NH: Bij ons is er zeker werkdruk, maar extern is daar weinig of niets van te merken, wat we natuurlijk graag zo willen houden. Door goed in de gaten te houden wat de instroom en groei aan nieuwe schades is, wordt zo veel mogelijk tijdig nieuwe mensen aangenomen. Helaas lukt het ons slecht om ervaren behandelaars aan te nemen dus leiden wij continu mensen op. Uiteraard duurt het dan ook even voor ze volledig inzetbaar zijn.

HL: Dat valt bij jullie wel mee, er zijn maatschappijen waar je vijfenveertig minuten in de wacht staat, waarna je te horen krijgt dat je niet geholpen kan worden en de werkvoorraad vijf à zes maanden bedraagt. Dat is heel vervelend, voor de verzekeraar, de belangenbehartiger maar uiteraard vooral voor de cliënt. Ook aan onze kant is het natuurlijk druk, cliënten verdienen aandacht. Wij willen er echt voor cliënt zijn, op alle mogelijke momenten in het letselschadetraject.

| Stroomlijnen van de aanpak met als doel tijdswinst; hoe kijk je daar tegen aan?

NH: Met de rechtsbijstandverzekeraars hebben we natuurlijk de Procesgang licht letsel en heeft betrekking op schades met een belang tot € 5.000,-. Dit kan alleen werken als er over en weer vertrouwen is en uiteraard de wil om hieraan mee te werken.

HL: Het is inderdaad een kwestie van vertrouwen. De verzekeraar hoeft niet de portemonnee weg te geven. Wij zijn voorstander van een dergelijke aanpak en doen op dit gebied ook al ervaring op met enkele verzekeraars.

| Hoe hebben jullie de termijnen van de GBL ingeregeld?

HL: Binnen ons systeem zijn de termijnen inzichtelijk en vastgelegd. Wij werken met een online systeem, i-letsel. Hoe gaat dit bij jullie?

NH: De termijnen van de GBL zijn automatisch in onze agenda ingeregeld en kunnen ons dus niet ontgaan. In het merendeel van de dossiers is het geen probleem en lukt het prima. In de dossiers waar het niet lukt, is daar meestal een goede reden voor. Bijvoorbeeld om de aansprakelijkheid te erkennen ontbreekt een getuigenverklaring of is het wachten op het proces-verbaal dan wel het rapport van de verkeersongevallen analyse.

| Hoe denken jullie over de Wet Affectieschade? Zal dit positief worden ervaren bij de betrokkenen of juist leed toebrengen?

HL: Nederland kon natuurlijk niet achterblijven als we kijken naar omliggende landen. De praktijk zal leren of het aanbieden van een vergoeding het leed gaat verzachten. Het is fijn dat het er nu is en de praktijk zal gaan uitwijzen hoe het werkelijk werkt.

NH: Klopt, maar in sommige dossiers zal zeker discussies kunnen ontstaan. Als dat gebeurt, is het heel triest voor de betrokkene, maar de soms voor meerdere uitleg vatbare regels van de wet zullen hier toe leiden.

De Wet Affectieschade – een vooruitblik

door Annerie Joxhorst

| advocaat bij Lauxtermann Advocaten

In het overgrote deel van Europa zijn juristen er al mee bekend: vergoeding van affectieschade. De hoogte varieert. In Griekenland worden bedragen toegekend tot € 380.000,- in Frankrijk kan een ouder tussen de € 20.000,- à € 30.000,- vergoed krijgen.¹

In Nederland kennen wij (nog) geen vergoeding van affectieschade aan naasten. In beginsel heeft alleen de direct getroffen een aanspraak. De wet maakt twee uitzonderingen voor verplaatste schade (art. 6:107 BW) en overlijdensschade (art. 6:108 BW). Bij de totstandkoming van het Burgerlijk Wetboek in 1992 is bewust gekozen voor dit gesloten stelsel en is er van afgezien om affectieschade aan naasten voor vergoeding in aanmerking te laten komen. Als argumenten voor die keus werden toen onder andere genoemd dat commercialisering van verdriet moet worden tegengegaan en onsmakelijke procespraktijken moeten worden voor-

komen.² Een eerder wetsvoorstel voor vergoeding van affectieschade is om soortgelijke redenen stuk gelopen.

Vanaf 1 januari 2019 gaat dit veranderen door wijzigingen in de artikelen 6:107 en 6:108 BW. Op 10 april 2018 is de Wet Affectieschade³ unaniem door de Eerste Kamer aangenomen.⁴ Naasten van een gekwetste of naasten van een overledene krijgen recht op de vergoeding van affectieschade. De bedragen variëren tussen de € 12.500,- en € 20.000,-.

De vergoeding van affectieschade zal voor alle partijen in het begin wennen zijn. De wet brengt nieuwe vragen met zich mee die in de praktijk moeten worden beantwoord.⁵ Daarnaast kunnen de geldelijke gevolgen van deze wet voor aansprakelijke partijen c.q. verzekeraars groot zijn. Volgens berekeningen van het Centrum voor Verzekeringsstatistiek van het Verbond van Verzekeraars is de verwachting dat de schadelast door deze wet voor verzekeraars met 3% zal stijgen en voor medische aansprakelijkheidsverzekeraars zelfs met circa 15%.⁶

Een duik in het waarom, wat, waarop en wanneer van deze wet is op zijn plaats.

Waarom deze nieuwe wet?

“De ratio van het voorstel is gelegen in de wenselijkheid van juridische en maatschappelijke erkenning van het feit dat ernstig en blijvend letsel niet alleen een zeer ingrijpend verlies voor de verwonde zelf betekent, maar, gelet op de nauwe persoonlijke betrekkingen die zijn directe naasten met hem onderhouden, ook voor die naasten, aan wie door de toekenning van een vergoeding van affectieschade tevens genoegdoening wordt verschaft.”⁷

De vergoeding van de affectieschade heeft een symbolisch karakter, omdat zij geen compensatie kan bieden voor het verdriet van de naaste. Uit het in 2008 door Vrije Universiteit uitgevoerde onderzoek kwam naar voren dat naasten erkenning en genoegdoening putten uit de vergoeding van affectieschade en dat dit helpt bij de verwerking van hun verdriet.⁸

Wat verandert deze wet?

Deze wet brengt wijzigingen aan in het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Strafrecht en Strafvordering en de Wet schadefonds geweldsmisdrijven. In dit artikel ligt de focus op de wijzigingen in het Burgerlijk Wetboek, omdat de lezers van dit bulletin hier in de praktijk het meest mee te maken zullen krijgen.

Per 1 januari 2019 bieden artikel 6:107 en 6:108 BW de grondslag voor een vaste kring van personen om aanspraak te maken op vergoeding van een bij AMvB (Algemene Maatregel van Bestuur) vast te stellen bedrag voor een nadeel dat niet in vermogensschade bestaat. Vereist is ernstig en blijvend letsel van een gekwetste⁹ dan wel overlijden¹⁰ en vanzelfsprekend aansprakelijkheid van een derde. Daarnaast moet een nauwe relatie bestaan tussen de gekwetste c.q. overledene en de naaste.

Oftewel er moet worden voldaan aan drie vereisten om voor vergoeding van affectieschade in aanmerking te komen: (I) er moet sprake zijn van aansprakelijkheid jegens de gekwetste/overledene; er moet sprake zijn van (II) ernstig en blijvend letsel van de gekwetste dan wel van overlijden; en (III) men moet één van de in lid 2 genoemde naasten zijn. Onderstaand wordt ervan uitgegaan dat de hobbel van aansprakelijkheid reeds is genomen en wordt ingegaan op de laatste twee vereisten.

(II) Ernstig en blijvend letsel

Vergoeding van affectieschade is pas aan de orde als sprake is van ernstig en blijvend letsel¹¹, dan wel van overlijden.¹² De wetgever heeft er expliciet voor gekozen om ook bij ernstig en blijvend letsel zonder overlijden naasten van de gekwetste recht op vergoeding van affectieschade te geven. Dit omdat het “immers” de naasten zijn die gedurende lange tijd op indringende wijze met de ingrijpende gevolgen van de schadeveroorzakende gebeurtenis worden geconfronteerd.¹³

Volgens de wetgever spreekt voor zich dat niet iedere verwonding recht behoort te geven op vergoeding van affectieschade. Maar wanneer is voldaan aan het vereiste ‘ernstig en blijvend letsel’?

‘Blijvend’ letsel wordt in de Memorie van Toelichting omschreven als letsel waarbij het vooruitzicht ontbreekt dat de gevolgen na verloop van tijd verminderen, althans in die mate dat het letsel niet meer als ernstig is aan te merken.¹⁴ Het gaat niet alleen om lichamelijk letsel, maar ook om psychisch letsel.

Om de praktijk enige handvatten te geven, wordt expliciet vermeld dat het moet gaan om medisch objectiveerbaar letsel én om een zeer bijzondere ernst van letsel.

Voor lichamelijk letsel geldt, dat bij een blijvende functiestoornis van 70% of hoger sprake zal zijn van ernstig en

blijvend letsel. Dit kan worden vastgesteld aan de hand van de AMA-guides.¹⁵ Overigens is dit percentage niet altijd doorslaggevend. Een factor die ook mee zal wegen is hoeveel invloed het letsel heeft op het leven van de gekwetste en de naaste.

Minder ernstig letsel dat volgens de AMA-guides niet tot 70% BI (blijvende invaliditeit) leidt, kan in samenhang met de andere gevolgen van het letsel alsnog een zodanig verlies of ernstige verstoring van de mogelijkheid van wezenlijk persoonlijk contact tussen het slachtoffer en diens naasten meebrengen, dat (ook) dan van ernstig en blijvend letsel sprake kan zijn. Als voorbeelden worden onder meer een ernstige karakter- en gedragsverandering of het algeheel verlies van het vermogen tot spreken genoemd.¹⁶

Uit de strekking van de bewoordingen in de Memorie van Toelichting lijkt te kunnen worden afgeleid dat over het algemeen voornamelijk het lichamelijk letsel van de gekwetste de doorslag zal geven.

Psychisch letsel wordt niet altijd uitgedrukt in een percentage invaliditeit. Een dergelijke maatstaf is bij psychisch letsel dan ook niet te geven. Wel moet het ook hier gaan om medisch objectiveerbaar letsel én het moet zeer ernstig zijn. Ook weegt zwaar wat de invloed daarvan is op het leven van de gekwetste en dienst naasten. Wanneer aan deze maatstaf is voldaan, is vooralsnog lastig te concretiseren. Voorbeelden worden in de Memorie van Toelichting niet gegeven. De Nadere Memorie van Antwoord geeft wel een aanknopingspunt:

“(mentaal) letsel dat ertoe leidt dat iemand onmogelijk nog voor zichzelf kan zorgen valt eveneens onder de kwalificatie ‘ernstig en blijvend letsel’, ook als sprake zou zijn van een functiestoornis van minder dan 70%.”¹⁷

Opvallend is nog dat de wetgever bij lichamelijk letsel de invloed op de persoonlijke levenssfeer “een factor van

belang" vindt en bij psychisch letsel de invloed daarvan op het leven van de gekwetste "van zwaarwegend belang" acht.¹⁸ Of de wetgever hier bewust een onderscheid maakt, blijkt niet uit de Memorie van Toelichting. Dit lijkt mij echter wel voor de hand te liggen. Zoals hiervoor al is opgemerkt, zijn bij lichamelijk letsel vaste percentages voor het functieverlies te geven, terwijl dat bij psychisch letsel niet mogelijk is. Bij een functieverlies van meer dan 70% wegens lichamelijk letsel zou de gedachte van de wetgever kunnen zijn geweest dat de invloed op de persoonlijke levenssfeer voor zich spreekt. Terwijl dit bij psychisch letsel minder grijpbaar is en een bepaalde gebeurtenis bij een ieder een ander effect kan hebben. Dat dan de invloed op de persoonlijke levenssfeer als factor zwaarder weegt, is te begrijpen.

Het is aan de naaste die een beroep doet op vergoeding van de affectieschade om aan te tonen dat sprake is van ernstig en blijvend letsel. Of sprake is van 'ernstig en blijvend letsel' zal in sommige gevallen van meet af aan duidelijk zijn, maar in andere gevallen zal dit pas later blijken of door een deskundige moeten worden vastgesteld.

Volgens de wetgever zou overigens in veel gevallen duidelijk zijn of aan het vereiste van ernstig en blijvend letsel is voldaan, behoudens enkele grensgevallen. Mijn vermoeden is dat dit een te rooskleurig beeld van de wetgever is. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat in de praktijk toch vaak een deskundige moet worden geraadpleegd om te beoordelen of sprake is van ernstig en blijvend letsel. Zeker als het gaat om psychisch letsel. Voor de praktijk kan het aldus praktisch zijn om in een eventueel deskundigenonderzoek ten behoeve van de gekwetste reeds expliciet de ernst en blijvendheid van het letsel mee te nemen.

(III) Kring van gerechtigden

Artikel 6:107 lid 2 BW (nieuw), respectievelijk artikel 6:108 lid 4 BW (nieuw) bepalen de kring van personen die recht hebben op vergoeding van affectieschade. Deze kring mocht volgens de wetgever niet te ruim worden genomen. Er is

gekozen voor een beperking tot personen die geacht worden een zeer nauwe band met het slachtoffer te hebben.¹⁹ De gedachte hierachter is dat de zeer nauwe band tussen naasten en de gekwetste/overledene niet slechts meebrengt dat zij hun verdriet moeten dragen, maar ook dat zij hun leven opnieuw moeten inrichten. Dit lijkt te duiden op een strikte uitleg van het begrip 'zeer nauwe band'.

De wet noemt de volgende vorderingsgerechtigden.

a. de ten tijde van de gebeurtenis niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot of geregistreerde partner van de gekwetste/overledene;

Het is helder waar deze categorie op ziet. Vereist is een relatie tussen het slachtoffer en de naaste die is geformaliseerd door een huwelijk of een geregistreerd partnerschap.

b. de levensgezel van de gekwetste/overledene, die ten tijde van de gebeurtenis duurzaam met deze een gemeenschappelijke huishouding voert;

Het gaat hier om "alle andere gevallen" waarin het slachtoffer en de naaste partners zijn.²⁰ De Dikke van Dale geeft als definitie van levensgezel: 'levenspartner' of 'persoon met wie iemand het leven deelt en samenwoont'. Dit laatste komt tot uitdrukking in de bepaling door te eisen dat met de gekwetste ten tijde van de schadeveroorzakende gebeurtenis duurzaam een gemeenschappelijke huishouding werd gevoerd.²¹

Voor de duurzaamheid van de gemeenschappelijke huishouding heeft de wetgever bewust afgezien van het benoemen van een termijn. Dit zou tot willekeur leiden. Om toch een 'handvat' te geven, merkt de wetgever op dat het gaat om een relatie met een zodanig duurzaam karakter dat kan worden gezegd dat het letsel van de gekwetste dan wel het overlijden ook voor de naaste een ernstig verlies betekent.²² Veel

wijzer worden we hier niet van. Voor een partner die pas één maand samenwoont met de gekwetste/overledene, kan het verlies immers even groot zijn als voor iemand die al tien jaar samenwoont. Dit zou een punt van discussie kunnen worden, waarin een strikte uitleg van het begrip 'zeer nauwe band' een rol kan spelen. Met andere woorden: heeft het letsel van de gekwetste/overledene tot gevolg dat de naaste zijn leven opnieuw moet inrichten?

c. degene die ten tijde van de gebeurtenis ouder van de gekwetste/overledene is;

d. degene die ten tijde van de gebeurtenis het kind van de gekwetste/overledene is;

Deze categorieën zullen vermoedelijk geen problemen opleveren. De wetgever vond het ook niet nodig om aanvullende eisen te stellen, omdat het bestaan van een zeer nauwe band tussen ouder en kind voor de hand ligt.²³ Gelet op de bewoordingen van deze twee bepalingen doet het er (kennelijk) niet toe of er daadwerkelijk een 'zeer nauwe band' tussen ouders en kinderen bestaat. Dat is immers niet als vereiste gesteld.²⁴

e. degene die ten tijde van de gebeurtenis duurzaam in gezinsverband de zorg voor de gekwetste/overledene heeft;

f. degene voor wie de gekwetste/overledene ten tijde van de gebeurtenis duurzaam in gezinsverband de zorg heeft;

Onder e. en f. worden door de wetgever als voorbeelden genoemd pleegouders of pleegkinderen of gevallen waarbij de zorg voor een kleinkind duurzaam plaatsvindt door een grootouder. Deze gevallen stelt de wetgever gelijk aan die genoemd onder a. tot en met d.

Het moet gaan om een zorgrelatie in een gezinsverband met een duurzaam karakter. Of sprake is van een zorgrelatie zal moeten worden vastgesteld aan de

hand van de feitelijke situatie. Bij de beoordeling wat een zorgrelatie is verwijst de Memorie van Toelichting onder meer naar artikel 1:247 lid 2 BW.²⁵ Dit artikel bepaalt:

“Onder verzorging en opvoeding worden mede verstaan de zorg en de verantwoordelijkheid voor het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van het kind alsmede het bevorderen van de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid (...).”

Wederom is er bewust van afgezien om aan de duurzaamheid van de zorgrelatie een termijn te verbinden.

g. een ander persoon die in zodanige nauwe persoonlijke relatie tot de gekwetste/overledene staat, dat uit de eisen van de redelijkheid en billijkheid voortvloeit dat hij voor de toepassing van lid 1 onder b (art. 6:107 BW) respectievelijk lid 3 (art. 6:108 BW) als naaste wordt aangemerkt.

Onder a. tot en met f. is de ‘vaste kring’ van gerechtigden opgenomen die een recht hebben op vergoeding van affectieschade. Echter, deze kring is niet zo ‘vast’ dat er geen uitzonderingen mogelijk zijn.

Een persoon die niet tot de ‘vaste kring’ behoort kan een beroep doen op onderdeel g. van artikel 6:107 lid 2 BW (nieuw)/artikel 6:108 lid 4 BW (nieuw). Onderdeel g. betreft een hardheidsclausule die in uitzonderlijke gevallen een recht op vergoeding van affectieschade toekent aan personen die ten tijde van de gebeurtenis een zodanige nauwe persoonlijke betrekking hebben dat zij als naasten worden gezien. Met deze bepaling wordt beoogd in zeer spreken- de gevallen toch ruimte te bieden voor een vergoeding van affectieschade. Maar wat zijn die sprekende gevallen?

De wetgever geeft de volgende maatstaf:

“Voor het aannemen van een nauwe persoonlijke betrekking dient een hechte affectieve relatie te worden aangetoond. Niet de formele maar de feitelijke verhouding is beslissend. De omstandigheden van het geval zijn bepalend.”²⁶

Een aantal factoren die hierbij een rol spelen zijn de intensiteit, de aard en de duur van de relatie. Hoewel het gaat om de relatie ten tijde van de gebeurtenis, is ook de (te verwachten) bestendigheid van de relatie in de toekomst en de invloed die de gebeurtenis daarop heeft relevant. Ook hier kan de vraag worden gesteld of het letsel dan wel het overlijden tot gevolg heeft dat de naaste zijn leven opnieuw moet inrichten. Volgens de wetgever leidt alleen een toekomstbestendige relatie tot een ingrijpende ommezwaai in het leven van de naaste bij letsel of overlijden.

Als voorbeeld worden broers en zussen genoemd die langdurig samenwonen en voor elkaar zorgen of bijvoorbeeld een langdurige, hechte LAT-relatie.²⁷

Een ander voorbeeld zouden de inwonende jonge broertjes en/of zusjes van een gekwetst of overleden minderjarig kind kunnen zijn. Juist voor hen kan ernstig en blijvend letsel of overlijden van hun broer(tje) of zus(je) een ernstig verlies c.q. een ommezwaai in hun leven betekenen.

De wetgever onderkent – mijns inziens terecht – dat dit onderdeel in de praktijk discussies kan opleveren. Conform de hoofdregel van artikel 150 Rv is het aan degene die een beroep doet op de hardheidsclausule om te bewijzen dat hij of zij een ‘nauwe persoonlijke betrekking’ heeft met de gekwetste of overleden persoon. Aangezien het gaat om uitzonderlijke omstandigheden die rechtvaardigen dat deze persoon ook als naaste wordt aangemerkt, moet het bewijs dat hiervan sprake is mijns inziens meer inhouden dan bijvoorbeeld een enkele verklaring van de gekwetste

en de gestelde naaste. Deze bewijsperiodes zouden alsnog kunnen leiden tot het soort pijnlijke discussies waarop de toekenning van affectieschade eerder is stukgelopen. Echter, deze discussies moeten naar mijn mening toch worden gevoerd, omdat het alternatief zou zijn dat een aansprakelijke partij wel erg makkelijk verplicht wordt tot betalen van affectieschade.

Uitzonderingen op de regel

Stel een echtgenoot maakt aanspraak op affectieschade wegens ernstig en blijvend letsel van zijn echtgenote, maar deze echtgenoot is reeds vóór het ongeval met de noorderzon vertrokken. Is er dan alsnog een recht op vergoeding van affectieschade? De wetgever acht dit een voorbeeld waarin een vergoeding van affectieschade naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou kunnen zijn.²⁸ Met een beroep op artikel 6:2 lid 2 BW kan een dergelijke vordering in die gevallen worden afgewezen.

Andere situaties waarin de vergoeding van affectieschade naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou kunnen zijn, zouden zich bijvoorbeeld kunnen voordoen in het geval waarin ouders al heel lang geen contact meer hebben gehad met hun kinderen en vice versa.

De wetgever geeft wel mee dat het criterium van artikel 6:2 lid 2 BW slechts in zeer uitzonderlijke gevallen toepassing moet vinden. Met name omdat de discussies over de feitelijke invulling van ‘zeer nauwe persoonlijke betrekkingen’ voor de naasten belastend en precair zijn. Echter, zoals hiervoor reeds opgemerkt; het enkele feit dat dit pijnlijke discussies tot gevolg kan hebben, zou er mijns inziens niet toe mogen leiden dat de aansprakelijke partij die discussie dan maar uit de weg moet gaan. Dit gaat naar mijn mening voorbij aan het doel van de wet die juist beoogd om enkel naasten met een nauwe band met de gekwetste/overledene een vorderingsrecht te geven.

Waarop heeft een naaste recht?

In het Besluit vergoeding affectieschade²⁹ zijn bedragen vastgesteld die variëren van € 12.500,- tot € 20.000,-.³⁰ Wanneer bijvoorbeeld één ouder van een gezin met drie minderjarige kinderen en nog levende ouders een auto-ongeval overkomt waardoor hij of zij letsel oploopt of overlijdt, bestaat in beginsel recht op een totaalbedrag van € 85.000,- tot respectievelijk € 100.000,-.³¹

Wel is een onderscheid gemaakt indien sprake is van ernstig en blijvend letsel dan wel overlijden ten gevolge van een misdrijf. Volgens de wetgever verlangt de genoegdoeningsfactor in die gevallen dat een hoger bedrag wordt toegerekend.³² Wanneer sprake is van een misdrijf is het bedrag in alle gevallen € 2.500,- hoger.

In het wetsvoorstel is uiteindelijk geen maximumbedrag opgenomen voor het geval dat meerdere naasten recht hebben

dat hij heeft gekregen wegens het ernstig en blijvend letsel en het bedrag dat de naaste krijgt wegens het overlijden. In alle gevallen komt dit neer op een verschil van € 2.500,-.³⁴

Het bedrag dat een aansprakelijke partij moet betalen is mede afhankelijk van de mate van eigen schuld van de gekwetste/overledene of van andere factoren die in risicosfeer van de gekwetste/overledene liggen. Lid 5 van het nieuwe artikel 6:107 BW bepaalt dat de aangesprokene tot de vergoeding van affectieschade hetzelfde verweer kan voeren dat hem jegens de gekwetste ten dienst staat c.q. zou hebben gestaan. De eventuele percentages werken door in de bedragen van de vergoeding van de affectieschade. Hetzelfde bepaalt het nieuwe lid 5 van artikel 6:108 BW.

De wetgever heeft er bewust voor gekozen om geen hardheidclausule op te nemen voor de bedragen. Met andere woorden, er is geen ruimte om van deze bedragen af te wijken, ook niet als het leed uitzonderlijk ernstig is. Er bestaat immers pas recht op affectieschade als sprake is van ernstig en blijvend letsel of overlijden. Discussie over de vraag of het ene leed ernstiger is dan de ander dient te worden voorkomen. Hierin kan ik mij vinden. Bij de vergoeding van affectieschade gaat het immers om erkenning en genoegdoening van het leed en de impact op het leven van de naaste. Zou er onderscheid worden gemaakt in de hoogte van de te betalen bedragen dan bestaat het risico dat het niet meer gaat om een enkele genoegdoening maar zou de vergoeding, van de affectieschade neerkomen op een compensatie. Daar is de wet niet voor bedoeld.

op de vergoeding van affectieschade. Echter, indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven biedt volgens de wetgever in dit soort gevallen artikel 6:109 BW uitkomst voor matiging. Dat geldt vanwege het tweede artikellid alleen als de aansprakelijke partij niet verzekerd is en daartoe ook niet verplicht was. Stel dat een aansprakelijke partij het totaal aan vergoedingen van affectieschade niet kan betalen, dan bepaalt lid 4 van artikel 6:107 BW dat bij ernstig en blijvend letsel, de gekwetste voorrang heeft op de naasten.³³

Lid 6 van artikel 6:108 BW bepaalt dat in het geval een naaste reeds op basis van artikel 6:107 BW affectieschade vergoed heeft gekregen en de gekwetste daarna alsnog komt te overlijden door dezelfde gebeurtenis, de naaste geen recht heeft op nog een vergoeding voor affectieschade. De naaste heeft dan wel recht op het verschil tussen het bedrag

Wanneer van toepassing?

De wet treedt vanaf 1 januari 2019 in werking en heeft geen terugwerkende kracht. De wetgever sluit aan bij artikel 68a juncto 69 sub d van de Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek (OBW).³⁵ Op grond daarvan heeft de inwerkingtreding niet tot gevolg dat 'een vorderingsrecht ontstaat, indien alle feiten die de wet daarvoor vereist, reeds voordien waren voltooid'. Dit betekent dat wet alleen van toepassing is op schadeveroorzakende gebeurtenissen die plaatsvinden op of na 1 januari 2019.

Dit betekent dat de wet alleen van toepassing is op schadeveroorzakende gebeurtenissen die plaatsvinden op of na 1 januari 2019.

In de overgangsperiode zou zich nog wel een situatie voor kunnen doen, waarbij een schadeveroorzakende gebeurtenis heeft plaatsgevonden voor 1 januari 2019, terwijl het overlijden plaatsvindt op of na deze datum. In dat

geval zou gezegd kunnen worden dat 'alle feiten voltooid' zijn na inwerking-treding en er dus een recht op affectie-schade bestaat. Maar, dit is niet het geval. In die gevallen sluit de wetgever aan bij artikel 173 van de OBW.³⁶ Uit dit artikel volgt dat bij overlijden dat na het tijdstip van het in werking treden van de wet plaatsvond, terwijl het letsel voor het tijdstip van inwerkingtreding is ontstaan, aangesloten dient te worden bij het oude recht. Kortom, er is dus pas een recht op vergoeding van affectie-schade als het slachtoffer overlijdt vanwege een schadeveroorzakende gebeurtenis die plaatsvond op of na 1 januari 2019. Dit zal met name bij beroepsziekten (denk aan mesothe-lioom) een rol spelen. De nabestaanden van deze slachtoffers zullen vaak geen aanspraak kunnen maken op vergoe-ding van affectieschade.

Diversen

Een van de aanwijzingen die het wets-voorstel de praktijk geeft, is dat bij het aanbieden van de vergoeding van affec-tieschade waar mogelijk rekening moet worden gehouden met de persoonlijke omstandigheden en behoefte van de naaste.³⁷ Uit het onderzoek van de VU kwam naar voren dat een persoonlijke brief van de verzekeraar en de aan-sprakelijke persoon zelf op prijs gesteld wordt. Mijns inziens wordt terecht per-sonlijk contact in de communicatie als uitgangspunt genomen.

Een ander punt dat in de praktijk aan de orde zal komen, zijn de buitenge-rechtelijke kosten. Dat er in een aantal gevallen discussie zal ontstaan tussen naasten en aansprakelijke partijen over de vergoeding van affectieschade lijkt haast evident. De naasten zullen zich in die gevallen vermoedelijk laten bijstaan door een belangenbehartiger. Dat is niet gratis. In het wetsvoorstel lijkt deze con-sequentie echter niet te zijn onderkend.

Als een naaste aanspraak maakt op vergoeding van affectieschade en daarvoor kosten moet maken, komen deze in principe ex artikel 6:96 lid 2 BW voor vergoeding in aanmerking zolang deze redelijk zijn. Bij een deel van de

aanspraken is denkbaar dat niet tot nauwelijks discussie zal bestaan over de terechte aanspraak op vergoeding van affectieschade. In die gevallen volstaat een 'simpel' verzoek van de naaste aan de aansprakelijke partij. (Hoge) bui-tengerechtelijke kosten zullen dan niet redelijk zijn. Ontstaat er wel discussie, dan kunnen de buitengerechtelijke kosten voor vergoeding in aanmerking komen indien de naaste een terechte aanspraak deed op de vergoeding van affectieschade. Uiteraard geldt dat deze kosten de dubbele redelijkheid-stoets moeten doorstaan. Mijns inziens betekent dit in ieder geval dat er een aanvaardbare verhouding moet bestaan tussen de hoogte van de (forfaitaire) schadebedragen en de hoogte van de buitengerechtelijke kosten.³⁸

De wet geeft geen lijst die afgevinkt kan worden om te bepalen of iemand recht heeft op de vergoeding van affectieschade. Voor de praktijk liggen hier kansen om vanaf het begin zelf richting te geven aan de begrippen 'ernstig en blijvend letsel' en 'naasten'.

Blijkt uiteindelijk een persoon die ver-goeding van affectieschade vordert geen naaste te zijn, dan wel blijkt geen sprake te zijn van ernstig en blijvend letsel, dan volgt uit het systeem van de wet dat de (eventuele) kosten die deze persoon heeft gemaakt om zijn claim te onderzoeken niet voor vergoeding in aanmerking komen. Immers, die kosten komen alleen voor vergoeding in aan-merking als sprake is van een wettelijke verplichting tot schadevergoeding en dat is niet het geval jegens die betref-fende persoon nu niet aan de vereisten uit de wet is voldaan.

Afronding

Zoals uit het voorgaande blijkt is nog niet duidelijk wat nu precies 'ernstig en blijvend letsel' is en wie de naasten zijn die onder sub b. of sub g. vallen. De wetgever heeft opgemerkt dat de hier-voor genoemde handvatten geen harde regels zijn. Het is de spreekwoordelijke open deur, maar de wetgever acht het wenselijk dat de praktijk en de rechter enige ruimte wordt gelaten. De wetge-verlaat het dan ook over aan de praktijk en de rechter om richtsnoeren te gaan vormen.

De minister heeft toegezegd de wet over vijf jaar te evalueren. Hoe met deze wet in de praktijk wordt omgegaan, zal daarbij een belangrijke factor zijn. Ook zal worden gekeken naar de omvang van de bedragen en de wijze waarop de slachtoffers daarmee recht wordt gedaan.³⁹ Tevens wordt bij die evaluatie aandacht besteed aan de wijze waarop de vergoeding van affectieschade wordt afgehandeld.

De minister acht het van belang dat juri-dische procedures over affectieschade zoveel mogelijk worden voorkomen en dat moet de wet bevorderen.⁴⁰ Deze opmerking vind ik opvallend, omdat de minister het juist aan de praktijk en de rechter wil overlaten om de kaders te gaan vormen. Dat juridische procedures dan voorkomen moeten worden, staat hier in mijn ogen haaks op. Soms is het immers noodzakelijk om een oordeel te krijgen van de rechter en kan dit juist een positieve precedentwerking hebben voor de praktijk. Daar is mijns inziens ook niets mis mee.

Dat vanaf 1 januari 2019 vergoeding van affectieschade een wettelijke grond-slag heeft zal dus even wennen zijn. De wet geeft geen lijst die afgevinkt kan worden om te bepalen of iemand recht heeft op de vergoeding van affectie-schade. Er zijn verscheidende (juridi-sche) vragen te beantwoorden. Voor de praktijk liggen hier kansen om vanaf het begin zelf richting te geven aan de begrippen 'ernstig en blijvend letsel' en 'naasten'. Kansen die mijns inziens niet onbenut moeten worden gelaten.

De ontwikkeling van de toolkit affectieschade, de kracht van samen

door **Marjolijn Maathuis**

| Interim projectleider PIV Introductie Wet Affectieschade

De opdracht: samen zorgvuldig introductie voorbereiden

Het is juli 2018 als ik ja zeg op de vraag van Marjoleine van der Zwan, directeur PIV, of ik het PIV en haar deelnemers tot het eind van het jaar op interim basis voor twee tot drie dagen per week als projectleider wil ondersteunen bij de voorbereidende werkzaamheden voor de introductie van de wet vergoeding affectieschade die op 1 januari 2019 in werking treedt. Wat er precies voor het eind van het jaar klaar moet zijn, is dan nog niet duidelijk. Dat is ook niet vreemd, het is immers een nieuwe wet, maar de opdracht is wel helder. Het PIV wil voor en samen met haar deelnemers en ketenpartners de introductie van de wet op een zorgvuldige manier voorbereiden. En met de wens om gezamenlijk het beoogde positieve effect van de aanstaande wetswijziging, het recht doen aan slachtoffers, naasten en nabestaanden, te bereiken, ga ik vol energie aan de slag. Die energie zie ik gelukkig ook bij de projectleden terugkomen in de periode die volgt.

De voorbereidende werkzaamheden

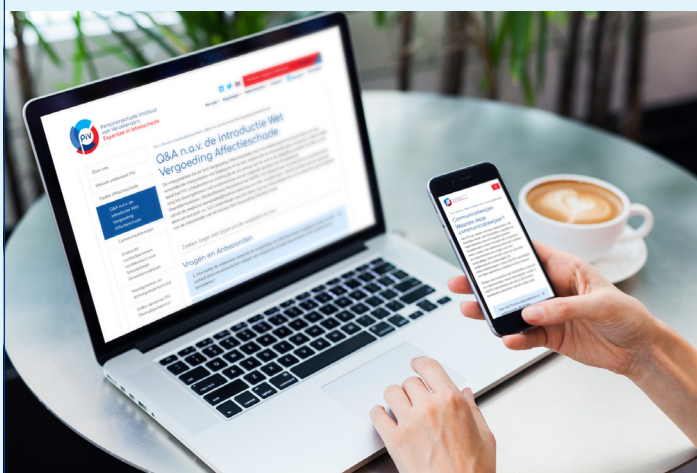
In de maanden die volgen organiseren we een aantal brede brainstormsessies, waarbij naast een afvaardiging vanuit het PIV Bestuur, de Raad van Advies en een aantal WAM- en (medische) aansprakelijkheidsverzekeraars, ook Slachtofferhulp Nederland, het Schadefonds Geweldsmisdrijven, het Waarborgfonds Motorverkeer en de universiteiten hun bijdragen leveren. Gezamenlijk bekijken we wat de wet inhoudt, voor wie die bedoeld is, welke vragen de wet doet rijzen, op welke wijze we de wet moeten uitvoeren en hoe we dat met elkaar zouden willen organiseren.

Als uitkomst van de brainstormsessies richten we vier werkgroepen op: een werkgroep Inhoud, een werkgroep Communicatie, een werkgroep Financiën en een brainstormgroep Wijze en Organisatie. Ruim vijftientig deelnemers komen in wisselende samenstelling één of meerdere malen bij elkaar, en bepalen in onderlinge afstemming wat er voor eind 2018 binnen het project opgeleverd wordt en gaan aan de slag. Er is immers werk aan de winkel! De werkgroep Inhoud levert een uitgebreide Q&A op en werkt de samenwerking met het Schadefonds Geweldsmisdrijven uit. De werkgroep Communicatie levert ter ondersteuning van behandelaars en communicatie-afdelingen een communicatiewijzer op, waarbij de focus ligt op zorgvuldigheid en maatwerk. De werkgroep Financiën wordt geïntegreerd in de werkgroep PIV Schadelast en maakt een eerste berekening van de te verwachten effecten. De brainstormgroep Wijze en Organisatie komt éénmalig bij elkaar en adviseert om de behandeling en uitbetaling van affectieschade vooralsnog bij de verzekeraars zelf te laten plaatsvinden in plaats van vanuit één gemeenschappelijk eventueel nog op te richten fonds.

Om het belang van samenwerking te benadrukken, spreekt Marjoleine van der Zwan, directeur PIV, op verschillende 'affectieschade' bijeenkomsten (o.a. bij NIVRE) over de activiteiten die PIV met haar deelnemers voorbereid om de wet vergoeding affectieschade op een zorgvuldige wijze te laten landen bij verzekeraars en ketenpartners.

De toolkit affectieschade

Het is eind november. De Q&A en de communicatiewijzer zijn na uitgebreide review-rondes gereed, de contactenlijst voor het Schadefonds Geweldsmisdrijven is beschikbaar, en alle naslagwerken zijn verzameld! De werkgroepen hebben opgeleverd wat is afgesproken. Wat mij betreft zit de kracht van het werk daarin dat we in dit project echt gezamenlijk hebben opgetrokken. Natuurlijk waren er soms discussies of interpretatieverschillen binnen de werkgroepen, maar de uitkomst mag er wat mij betreft zijn.

Het resultaat van alle voorbereidingen is inmiddels in de vorm van een online toolkit affectieschade voor onze deelnemers te vinden op www.stichtingpiv.nl/pivinfo/toolkitaffectieschade. Met de Q&A, de communicatiewijzer, en ook een contactpersonenoverzicht voor situaties waarbij 'warme' overdracht van en naar Schadefonds Geweldsmisdrijven wenselijk is. Tevens is in de toolkit een grote hoeveelheid naslagwerken en achtergrondinformatie te vinden.

Online toolkit affectieschade voor deelnemers te vinden op:
www.stichtingpiv.nl/pivinfo/toolkitaffectieschade

Op 27 november is tijdens een speciale PIV themabijeenkomst de toolkit affectieschade officieel geïntroduceerd aan de deelnemers. Deelnemers die niet aanwezig konden zijn, kunnen opnames van van alle presentaties bij deze bijeenkomst in de toolkit terugkijken.

Maar het gaat nu pas beginnen. We zullen met elkaar vanaf 1 januari 2019 moeten gaan ervaren hoe de nieuwe wet zijn weg vindt in de dagelijkse praktijk. Voorop staat dat het PIV en haar deelnemers geschillen en procedures zo veel mogelijk wil voorkomen, omdat die niet in het belang van slachtoffers, naasten, nabestaanden en verzekeraars zijn. Het gaat erom zaken zo zorgvuldig mogelijk en in harmonie met betrokken partijen af te wikkelen. Ik wens u allen daar veel succes bij.

De toolkit affectieschade zal naar aanleiding van de actualiteit up-to-date gehouden worden. U ziet dat dan aan het symbool NIEUW en de datum.

Mocht u vragen of signalen hebben m.b.t. gevolgen van de wet in de dagelijkse praktijk, dan kunt u een mail sturen naar:
affectieschadepiv@verzekeraars.nl

door Erwin Audenaerde
en Linda Renders

Nut en noodzaak van de Handreiking Zorgschade

Op 1 januari 2018 is de Handreiking Zorgschade in werking getreden. De Handreiking blijkt nog onvoldoende bekend binnen de branche. In dit artikel wordt stilgestaan bij het nut en de noodzaak van de Handreiking voor de dagelijkse praktijk en de ervaringen tot nu toe. Daarnaast zal ingegaan worden op de doelgroep van de Handreiking, het stappenplan van de Handreiking en de relatie met de wetgeving.

Wat is de noodzaak en vooral meerwaarde voor het slachtoffer om gebruik te maken van onder andere de Wmo en Wlz. Tot slot gaan we in op de rol van de zorgschadedeskundige en geven we een overweging mee voor de branche rondom het beëindigen van het convenant Wmo.

Aanleiding Handreiking

De Handreiking is een direct gevolg van het wetsvoorstel zorg- en affectieschade dat in de consultatieronde is gesneuveld. De Kamer wilde een (wettelijke) regeling om de positie van mantelzorgers te verbeteren in de gevallen van letselschade,

waarbij een aansprakelijke partij betrokken is. De Letselschade Raad heeft het ministerie voorgesteld om vanuit de branche zelf met een regeling te komen. Een regeling die de positie van zowel de informele zorgverlener als het slachtoffer verbetert. Dat heeft geleid tot de Handreiking Zorgschade.

Voor wie is de Handreiking bedoeld?

De Handreiking is van toepassing op grote en veelal complexe zorgbehoeften. Doorgaans gaat het om mensen die 24 uur per dag zorg (persoonlijke verzorging, verpleging, begeleiding en toezicht) nodig hebben, aangewezen zijn op direct toezicht of zorg en toezicht in de nabijheid. De Handreiking sluit zoveel mogelijk aan bij de uitgangspunten van

de Wet langdurige zorg (Wlz). Er is toegang tot de Wlz indien er sprake is van een blijvende behoefte aan permanent toezicht of 24 uur per dag zorg in de nabijheid. Er zijn echter situaties waarin iemand (nog) geen toegang heeft tot de Wlz, maar wel tot de doelgroep van de Handreiking behoort. Bijvoorbeeld wanneer nog niet alle behandelingen zijn afgerond, maar men wel voldoet aan de uitgangspunten zoals omschreven in de Handreiking. Zodra iemand tot de doelgroep van de Handreiking behoort, is ook de financiële paragraaf van toepassing. Deze paragraaf is volop in ontwikkeling.

Praktische voorbeelden

Hoe ziet de doelgroep er concreet uit? De Handreiking is van toepassing op bijvoorbeeld mensen die na het oplopen van traumatisch hersenletsel niet meer de eigen regie hebben. Zij kunnen daardoor zichzelf en hun omgeving in gevaar brengen. Direct en permanent toezicht is noodzakelijk om gevaarlijke situaties te voorkomen. Ook iemand met een hoge dwarslaesie heeft naast de grote zorgbehoefte, iemand in de directe omgeving nodig die snel kan ingrijpen. Bijvoorbeeld bij dreigende verstikking in het eigen slijm, omdat de cliënt dat niet meer zelf kan weghoesten.

Echter de persoon met een dwarslaesie, die een planbare zorgbehoefte heeft, en zo nodig enige tijd kan wachten op de zorgverlener, behoort niet tot de doelgroep van de Handreiking. Immers in deze laatste situatie is permanent toezicht en/of 24 uur per dag zorg in de nabijheid niet noodzakelijk.

Het stappenplan van de Handreiking Zorgschade

De Handreiking bevat een concreet stappenplan. Dat beschrijft in chronologische volgorde de processtappen die doorlopen moeten worden voor het vaststellen van de noodzakelijke zorgbehoefte, de zorgomvang, de invulling daarvan en de uiteindelijke financiële gevolgen. De procesbeschrijving bevat ook een stap die de toekomstige informele zorgverlener voorbereidt op de

zorgtaken en de impact daarvan. De uitkomsten uit dit onderzoek geven tevens inzicht in de juistheid van de afgegeven zorgindicaties vanuit Zorgverzekeringswet en/of de Wlz. De conclusies uit het onderzoek vormen een goede onderbouwing bij een verzoek tot aanpassing van de afgegeven indicatie(s).

Stappenplan bruikbaar voor iedere zorgschade

Het stappenplan in de Handreiking is toepasbaar op alle zaken waarin de zorgbehoefte moet worden vastgesteld. Voor een kwalitatief goed onderzoek en de onderbouwing van de uitkomsten, is het zelfs noodzakelijk de processtappen van de Handreiking te volgen. Het stappenplan biedt uitkomst in alle gevallen waarin de zorgomvang moet worden vastgesteld, ook bij cliënten voor wie de Handreiking strikt genomen niet van toepassing is. Ook in dergelijke situaties wordt een zorgindicatie afgegeven, veelal op grond van de Zorgverzekeringswet, de jeugdwet of de Wmo. De vastgestelde zorgomvang kan met het stappenplan worden getoetst en waar nodig gecorrigeerd. In deze situaties achten wij de Handreiking een noodzakelijk instrument.

Handreiking Zorgschade en de Wmo en de Wlz

Momenteel ervaren we als zorgschadedeskundigen dat één van de partijen soms meent dat het slachtoffer niet verwezen hoeft te worden naar de Wet

maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Wlz en de zorgverzekeringswet (Zvw). In deze paragraaf schetsen we aan de hand van voorbeelden dat het voor het slachtoffer noodzakelijk is om de gemeente (Wmo) en uitvoerders van Wlz te betrekken. De voorbeelden zijn niet uitputtend, maar geven inzicht in de consequenties van het buiten beschouwing laten van de publieke regelingen en/of overheid op de korte en lange termijn.

De processtappen 2 (beschrijven zorgbehoefte) en 6 (opstellen financieringsplan) van de Handreiking Zorgschade gaan uit van het betrekken van onder andere de Wmo en de Wlz. Processtap 2 betreft de gemeente op grond van de Wmo bij het realiseren van bijvoorbeeld woningaanpassingen en voorzieningen en hulpmiddelen, zoals een rolstoel of douchestoel. In processtap 6 worden de sociale financiële regelingen aangewend.

Het buiten beschouwing laten van de wettelijke publieke regelingen is in diverse situaties niet wenselijk of zelfs onmogelijk. Denk aan de situatie waarin iemand met een huurwoning in de sociale sector genoodzaakt is te verhuizen naar een andere, geschikte woning in die sector. Een beroep doen op de gemeente is dan noodzakelijk om de vereiste urgenties/indicaties te verkrijgen. Daarin is de samenwerking tussen de afdelingen Wmo en Huisvesting van de gemeente vereist. Die samenwerking komt niet tot stand zonder de gemeente op grond van de Wmo bij de situatie te betrekken. Met een langdurige plaatsing op de wachtlijst als gevolg.

Ook specifieke vormen van zorg zijn alleen toegankelijk voor personen met een indicatie vanuit de Wmo of WLz, zoals dagbesteding en andere vormen van begeleiding. En dat geldt in de regel ook voor een (partiële) opname in een zorginstelling of een vorm van begeleid wonen. Denk ook aan voorzieningen als rolstoelen die de gemeente inclusief een passingstraject met deskundigen inzet en waarvoor afspraken bestaan over prijzen, vervanging en onderhoud.

En stel dat de aansprakelijke verzekeraar de aanpassingen of voorzieningen heeft vergoed die normaliter onder de Wmo vallen. Vervolgens wordt de letselschadezaak geregeld en daarna doet het slachtoffer een beroep op de Wmo, omdat vervanging of aanpassing aan de orde is. Of er is sprake van een noodzakelijke aanpassing of vervanging en men is niet bekend bij de Wmo, maar de (medische) oorzaak heeft geen causaal verband met de letselschade. Hoe zal de gemeente reageren?

Het is niet ondenkbaar en ook passend in de wet- en regelgeving dat de gemeente de aanvraag afwijst. Immers, deze persoon heeft de voorzieningen al eerder geregeld op eigen kracht zonder tussenkomst van de gemeente. Dan had het slachtoffer dit maar bij het regelen van de schade moeten voorzien en een financiële regeling daarvoor moeten treffen met de aansprakelijke verzekeraar.

Onlangs heeft het UWV alle jongeren met een bestaande Wajong-uitkering opnieuw beoordeeld. Er moest vastgesteld worden of de jongere beschikt over arbeidsvermogen. Indien de jongere een WLz-indicatie had met daarin opgenomen "begeleiding groep" (dagbesteding) was dat op zich al een reden om aan te nemen dat deze persoon niet beschikte over arbeidsvermogen. En wat nu als er geen indicatie was aangevraagd voor begeleiding groep?

Er zijn legio dwarsverbanden tussen alle regelingen. Het voorbeeld van de Wajong is er maar één. Lang niet alle dwarsverbanden zijn zichtbaar voor ons, bijvoorbeeld omdat deze zijn opgenomen in werkinstructies in een organisatie.

De gemeente biedt vanuit de Wmo ook ondersteuning aan mantelzorgers. Dit is zelfs een wettelijke taak. De ondersteuning moet er mede toe bijdragen dat mantelzorgers niet overbelast raken en dat zij aandacht overhouden voor eventuele andere gezinsleden. Deze vorm van ondersteuning is mogelijk niet inzetbaar als geen beroep wordt gedaan op de Wmo.

Toen de nieuwe Wmo in werking trad, is ook de Huurwet aangepast. Voor het aanbrengen van woningaanpassingen is geen toestemming van de verhuurder nodig. Maar, dan gaat het wel om aanpassingen die op grond van de Wmo noodzakelijk zijn.

Gemeenten hebben direct toegang tot organisaties uit de sociale kaart. Zij kunnen daarmee deskundigheid aanwenden en snel inzetten. Ook daarom is de betrokkenheid van de gemeente essentieel.

Zorgschadedeskundige voor efficiëntie en effectiviteit

In complexe situaties bestaat het risico dat het slachtoffer van het 'kastje naar de muur' wordt gestuurd bij het betrekken van instanties. Dit komt door onbekendheid met het regresrecht wat in alle wetgeving inmiddels is verankerd. Het tijdverlies en de frustratie(s) voor het slachtoffer zijn eenvoudig te ondervangen door vroegtijdig een zorgschadedeskundige in te schakelen. Deze zal als casemanager alle partijen betrekken bij het proces en realiseert samenwerking tussen de organisaties die verantwoordelijk zijn voor adequate oplossingen. Onze ervaring is dat gemeenten en alle overige instanties daarvoor open staan en dat dit het proces enorm kan versnellen.

De zorgschadedeskundige in de praktijk

Stel: een slachtoffer kan blijven wonen in zijn eigen woning, mits deze wordt aangepast. De aanpassingskosten zijn dusdanig hoog, dat de gemeente kiest voor het aanbieden van een verhuiskostenvergoeding. Wellicht dat

de gemeente ook een urgentie afgeeft, maar dat is lang niet altijd het geval. Zonder interventie van een zorgschadedeskundige, moet men op zoek naar een andere passende woning. Vaak is dat een langdurige kwestie.

De zorgschadedeskundige zorgt voor het overleg tussen gemeente en verzekeraar, die overeenkomen dat de noodzakelijke aanpassing gezamenlijk wordt gefinancierd.

Met de juiste argumenten en onderbouwing kan de zorgschadedeskundige ervoor zorgdragen dat de gemeente de woningaanpassingen mede financiert, wat de verhuiskosten ruimschoots overstijgt. Immers, de gemeente heeft de wettelijke taak en plicht om een maatwerkoplossing te bieden. Natuurlijk is een complexe woningaanpassing niet binnen een week gerealiseerd. Maar daar staat tegenover dat een andere geschikte woning ook niet snel beschikbaar zal zijn.

De gemeente heeft de wettelijke taak en plicht om een maatwerkoplossing te bieden.

Hier speelt ook nog een ander argument om de gemeente te betrekken. Stel dat de cliënt wel verhuist naar een woning die de gemeente in een latere fase ongeschikt bevindt? Dan kan de gemeente toekomstige aanspraken weigeren. Een probleem wanneer de verzekeraar buiten beeld is of in het geval dat de noodzakelijke toekomstige aanpassing niet ongevalsgevolg is. Het is ook daarom essentieel de gemeente te betrekken en deelgenoot te maken van zowel het probleem als de oplossing.

Verschillen in beoordeling Handreiking Zorgschade en Wmo – Wlz – Zvw

Iemand kan vanuit verschillende regelingen zorg krijgen voor zowel persoonlijke verzorging (pv), verpleging (vp) en begeleiding (bg). De combinatie van Wmo en Zorgverzekeringswet (Zvw) komt het meest voor. De zorgverzekeraar realiseert de pv en vp in de vorm van thuiszorg en de gemeente realiseert begeleiding. Beide instanties kunnen daarnaast aangesproken worden voor hulpmiddelen, voorzieningen en aanpassingen. De procedure voor het vaststellen van de zorgomvang bij de verschillende regelingen verloopt min of meer op dezelfde wijze en ziet er globaal als volgt uit.

Bij het vaststellen van omvang pv, vp en bg worden doorgaans normtijden gehanteerd. Deze normtijden zijn opgenomen in diverse handboeken, indicatiewijzers en richtlijnen. Bijvoorbeeld de normtijd voor het wassen van het gehele lichaam bedraagt 20 minuten en wordt 1x per dag toegekend. En zo zijn alle handelingen die vallen onder persoonlijke verzorging beschreven en genormeerd.

De indicatiesteller vanuit de voorliggende wetgeving stelt al dan niet gebruikmakend van normtijden het aantal minuten vast voor de diverse functies. Dubbele tijden voor 2 personen worden maar incidenteel toegekend, omdat men ervanuit gaat dat een professional een taak zelfstandig en alleen kan uitvoeren. Het aantal uren via de wetgeving is vaak gemaximeerd en soms ook in klassen ingedeeld. Maar dit verschilt bij de diverse zorgverzekeraars en gemeenten.

In tegenstelling tot de indicatiestelling via de wetgeving gaat de Handreiking uit van de werkelijke zorgtijd. Vanuit de Handreiking wordt de werkelijke zorgtijd vergeleken met de normtijd. De afwijkingen worden onderzocht en mogelijke oplossingen worden in kaart gebracht. Bij afwijking van de normtijd, hanteert de Handreiking de werkelijke, objectief vastgestelde tijd voor het vaststellen van de zorgomvang. Bijvoorbeeld als iemand onrustig wordt bij het wassen,

gaat schreeuwen, ongecoördineerd beweegt, om zich heen slaat, knijpt en bijt. Het is onmogelijk deze persoon in 20 minuten volledig te wassen. Bovendien lukt het dan niet om deze handelingen met één persoon uit te voeren.

De Handreiking biedt niet alleen uitkomst bij het vaststellen van de zorgomvang, maar ook bij het eventueel verminderen van de zorgvraag. Het terugdringen van de zorgomvang heeft niet alleen een financieel gevolg, het vergroot in beginsel de zelfstandigheid van het slachtoffer. Deze krijgt daarvoor meer eigen regie en ook weer meer privacy. Het aantal zorgmomenten verminderen, kan eventueel door slimme aanpassingen in huis waaronder allerhande domotica-toepassingen. Of door het realiseren van eigen passend vervoer. Per situatie wordt bekeken of vergoedingen van dergelijke aanpassingen en voorzieningen via de Wmo of de Zorgverzekeringswet tot de mogelijkheden behoren.

De Handreiking Zorgschade voorziet dus niet alleen in het adequaat begroten van de zorgbehoefte en het realiseren daarvan, maar vergroot waar mogelijk ook de autonomie van het slachtoffer en verbetert de kwaliteit van leven.

De Handreiking Zorgschade voorziet dus niet alleen in het adequaat begroten van de zorgbehoefte en het realiseren daarvan, maar vergroot waar mogelijk ook de autonomie van het slachtoffer en verbetert de kwaliteit van leven.

De zorgschadedeskundige

In de Handreiking Zorgschade is opgenomen dat het instellen van genoemde onderzoeken is voorbehouden aan een specifieke deskundige. De Handreiking introduceert de functie van zorgschadedeskundige. De Handreiking voorziet niet alleen in het vaststellen van de zorgbehoefte en zorgomvang, wat op zich al een complexe taak is die specifieke deskundigheid vereist.

Van de zorgschadedeskundige wordt verder verwacht dat hij/zij:

- Alle (voorliggende en/of publieke) regelingen waar recht op bestaat aanspreekt;
- Oplossingen bedenkt en toepast die de zorgomvang kunnen verminderen en de zelfstandigheid vergroten;
- Overlegt met alle instanties en partijen die bij een zorgschadesituatie zijn betrokken.

De zorgschadedeskundige moet op de eerste plaats meerdere jaren werkzaam zijn en ervaring hebben met dergelijke dossiers én kennis van de letselschade om de diverse krachtenvelden in de sector te begrijpen. En bovenal moet de zorgschadedeskundige kennis hebben van alle bestaande wettelijke regelingen. De kennis moet op een dusdanig niveau zijn, dat de zorgschadedeskundige inhoudelijk kan discussiëren met de instanties en zelfs kan adviseren in bezwaar- of beroepskwesties. Ook zal de zorgschadedeskundige op de hoogte moeten zijn van te realiseren aanpassingen en hulpmiddelen en de ontwikkelingen daarin.

Het gaat om een beperkt aantal letselschadezaken op jaarbasis onder de doelgroep van de Handreiking. De zorgschadedeskundigen die zich hiermee bezighouden, hebben zich inmiddels georganiseerd in een netwerk. Zij hebben zich tot doel gesteld de Handreiking verder uit te werken in de praktijk om daarmee zoveel mogelijk uniformiteit

onder de zorgschadedeskundigen te realiseren. Ook werken zij aan kwaliteitseisen en de borging daarvan. Het is bovendien een overlegstructuur en netwerk om casuïstiek te bespreken en kennis te delen.

Bij het uitzetten van een opdracht is het aan te raden een zorgschadedeskundige te kiezen die onderdeel is van dit netwerk. Juist gezien de complexiteit en de belangen van alle betrokkenen is de inzet van een specifieke deskundige essentieel.

Het uitvoeren van een zorgschade-opdracht is tijdrovend. Het vaststellen van de zorgomvang bij complex letsel vereist meerdere bezoeken, observaties en overleggen met behandelaars en verzorgenden. Waarbij de zorgvraag meestal niet statisch is. Een verandering in de gezondheid heeft vaak effect op de zorg met het aanpassen van de zorgbehoefte als gevolg.

Maar ook de andere taken die hierboven zijn beschreven vragen zeer veel tijd. Het realiseren van een woning alleen al, vraagt overleg met diverse organisaties en met de cliënt zelf. De urgentiebeleving van de cliënt en zorgschadedeskundige is veelal niet gelijk aan de urgentiebeleving van de gemeente en woningcorporatie.

De zorgschadedeskundige zal in de praktijk veel overleggen met anderen en zo nodig deskundigen inschakelen, bijvoorbeeld een architect of bouwkundige om de bouwkundige aanpassingen uit te werken.

Werk in uitvoering

De Handreiking is nog niet af. Er wordt nog gewerkt aan de financiële paragraaf. Bij de uitwerking is overleg met diverse instanties noodzakelijk gebleken, waaronder de Belastingdienst. Uit de overleggen tot nu toe blijkt hoe complex één en ander is. Toch hoopt de werkgroep nog dit kalenderjaar ook deze paragraaf te voltooien.

De Handreiking is een werkdocument en de praktijk zal moeten uitwijzen of op onderdelen aanpassing noodzakelijk is. De verenigde zorgschadedeskundigen nemen dit zeer serieus en zijn voortdurend kritisch over hun eigen werk en hetgeen tot nu is opgenomen in de Handreiking. De eerste bijeenkomsten hebben dan ook plaatsgevonden met het huidige netwerk van de zorgschadedeskundigen, waaronder een intervisie-bijeenkomst.

De Handreiking is een werkdocument en de praktijk zal moeten uitwijzen of op onderdelen aanpassing noodzakelijk is.

Overweging

Inmiddels is vanuit het Verbond van Verzekeraars besloten om geen convenant Wmo af te sluiten voor 2019 omdat een slachtoffer gewezen kan worden op het gebruik maken van het Wmo-loket, maar hiertoe niet verplicht kan worden.¹ In dit artikel hebben we toegelicht waarom wij als zorgschadedeskundigen van mening zijn dat het in beginsel voor het slachtoffer noodzakelijk is om wel die Wmo te benaderen. De gemeente kan vervolgens vanuit het regresrecht rechtstreeks de kosten van de ingezette zorg en/of voorzieningen verhalen bij de aansprakelijke verzekeraar.

Als zorgschadedeskundigen en vanuit de praktijk realiseren we ons dat er verbeteringen mogelijk zijn in de samenwerking en onderlinge afstemming met gemeenten. Het zijn immers twee werelden die in de praktijk samenkomen rondom het slachtoffer.

Wij pleiten ervoor om een adviesraad of overlegorgaan te formeren die de linking pin vormt tussen deze werelden. Waarbij de adviesraad de doelstelling heeft om te adviseren en bij te dragen aan het stroomlijnen van processen.

Een tweede taak van de adviesraad zou kunnen zijn om zorgvuldig de voor- en nadelen van het beëindigen van het convenant op procesniveau (inhoud, aantallen en type) en financieel niveau (kosten) te onderzoeken. En de alternatieve mogelijkheden van gebruik van de Wmo in relatie tot de letselschade en het convenant te onderzoeken.

Wij pleiten voor een adviesraad met inhoudsdeskundigen van zowel gemeenten (Wmo-consulent), VNG, als zorgschadedeskundigen, letselschade-advocaten, behandelaars van verzekeraars, en directies van verzekeraars en/of PIV-bestuur en het Verbond.

Samenvattend

In dit artikel hebben wij het nut en de noodzaak van de Handreiking Zorgschade willen aantonen. Evenals de meerwaarde van de inzet van een zorgschadedeskundige in deze dossiers, maar ook de toepasbaarheid van de Handreiking op vele andere dossiers. En bovenal de meerwaarde van het gebruikmaken van de voorliggende en publieke wet- en regelgeving, wat om uiteenlopende redenen in het voordeel is van en noodzakelijk is voor het slachtoffer. Wat uiteindelijk een positieve invloed kan hebben op het herstel van autonomie en daarbij indirect op de schaderegeling.

Erwin Audenaerde en Linda Renders zijn medeauteurs van de Handreiking Zorgschade die onder regie van de Letselschade Raad tot stand is gekomen en inhoudsdeskundigen vanuit hun professie als arbeidsdeskundige/ergotherapeut. Bovendien zijn zij lid van de werkgroep Zorgschade van de Letselschaderaad en oprichters van het netwerk Zorgschadedeskundigen.

door **M.F. Vermaat (li.)**

| Advocaat bij Van der Woude
De Graaf Advocaten

en **I.M. Lunenburg (re.)**

| Zelfstandig opleider, auteur en
adviseur sociale zekerheid te Bommel

De gemeente biedt meer dan alleen Wmo voorzieningen

Nederland kent een breed spectrum aan wet- en regelgeving waarbij samenloop kan optreden met claims van de burger op letselschadeverzekeraars. In zo'n geval is die burger het slachtoffer van bijvoorbeeld een ongeval veroorzaakt door een derde. Samenloop kan aan de orde zijn met: de Zorgverzekeringswet, de Wet langdurige zorg, de Wmo 2015, de Jeugdwet maar ook de arbeidsongeschiktheidswetgeving (WIA, Wajong), regelingen op het gebied van het leerlingenvervoer of de Participatiewet.

Bij samenloop met de gemeentelijke regelgeving wil dat wel eens tot 'gedoe' leiden. Denk bijvoorbeeld aan: de gemeente die iets niet, anders of veel minder wil verstrekken dan 'het slachtoffer' in gedachten had, een zeer trage en tijdrovende procedure of de letselschadeverzekeraar die niets wil doen voordat het slachtoffer zijn aanspraken op de gemeente te gelde heeft gemaakt. Per 1 januari 2019 wijzigt er in het kader van de Wmo 2015 iets in de verhouding tussen gemeenten en verzekeraars. De vraag is of dat wel een goed idee is. Daarover gaat onze bijdrage. Voordat we ingaan op die verandering kijken we eerst hoe het in de Wmo 2015 is geregeld.

Toegang tot de Wmo 2015

Iedere ingezetene van Nederland kan een beroep doen op ondersteuning op grond van de Wmo 2015. Dat is overigens niet anders dan in de vorige Wmo het geval was. De noodzakelijke ondersteuning moet door gemeenten worden geboden. Althans, als de burger er niet zelf - al dan niet met hulp van zijn personen uit zijn netwerk - uitkomt. Ook houdt de gemeente rekening met andere beschikbare en geschikte oplossingen in het 'voorliggende veld'. Is dat allemaal niet passend, dan komt de maatwerkvoorziening in beeld. Dat kan om eenvoudige niet kostbare hulpmiddelen gaan maar ook om kostbare

maatwerkvoorzieningen zoals woningaanpassingen of het levenslang zijn aangewezen op begeleiding. Overigens volgt uit de Wmo 2015 ook dat de gemeente in principe 'levenslang' verantwoordelijk is voor haar ingezetenen. Wat er ook gebeurt. Maar hoe zit het als de noodzaak tot ondersteuning is veroorzaakt door een derde? Je zou in eerste instantie denken dat als er een aansprakelijke partij is, dat die derde ook voor de kosten moet opkomen en niet de gemeente. Die gedachte is (misschien) aantrekkelijk maar het zit in de Wmo 2015 toch anders.

Regres

Het komt met regelmaat voor dat 'het slachtoffer' onder aan- drang van de letselschadeverzekeraar eerst een beroep doet op de gemeente. Bijvoorbeeld voor de aanpassing aan zijn woning of de aanschaf van een vervoersvoorziening zoals een scooter. Iedereen snapt dat dit tot kastje-muur situaties kan leiden waarbij met name de burger de nadelige gevolgen ondervindt. Daarom regelt de Wmo 2015 dat als de gemeente de maatwerkvoorziening toekent, regres op de aansprakelijke derde kan nemen. Dat wil zeggen dat een aanvraag op grond van de Wmo 2015 niet alleen kan leiden tot publiekrechtelijke procedures maar ook tot een civiele procedure. Daarbij merken wij voor alle duidelijkheid op dat het regresrecht alleen betrek- king heeft op schuld aansprakelijkheid, niet op risicoaanspra- kelijkheid. Ook regelt de Wmo 2015, om procedures te voorko- men, de mogelijkheid om het regres in een keer af te wikkelen (het wordt afgekocht). Gemeente(n) en verzekeraars kunnen daar een convenant over afsluiten. Daarvoor zijn dus twee partijen nodig. Recent heeft het Verbond van Verzekeraars besloten de overeenkomst afkoop regresrecht met de VNG na 2018 niet te verlengen. Dat heeft gevolgen voor de onderlinge verhouding en de procedures.

Eigen verantwoordelijkheid

Om te beginnen de interessante vraag hoever de eigen ver- antwoordelijkheid van burgers strekt. Mag de gemeente van de burger verwachten om ook de Wmo-gerelateerde kosten bij die derde neer te leggen? Dat wil zeggen in de situatie dat de aansprakelijkheid klip en klaar is; dus erkend door de derde. Kan de ondersteuningsplicht van de gemeente dan worden overgeslagen? Als we de rechtspraak onder de oude Wmo er op na slaan (met name ECLI:NL:CRVB:2013:776), dan blijkt dat het tot de eigen verantwoordelijkheid van de burger behoort zich in te spannen om bijvoorbeeld de kosten van het aanpassen van zijn woning kenbaar in het letselschadebedrag te verdisconteren. Die rechtspraak zal zijn gelding ook onder de huidige Wmo niet hebben verloren, menen wij.

Actualiteitenbeginsel

Verder is het zo dat het verlenen van maatwerkvoorzieningen uit gaat van het principe van de actualiteit. Dat wil zeggen dat met toekomstige beperkingen geen rekening wordt gehou- den. Dat zou alleen anders kunnen zijn als daar gelet op de prognose aanleiding voor is. Ook hoeven gemeenten niet meer te verstrekken dan de goedkoopst passende bijdrage. Twee voorbeelden. Als verhuizen voor de gemeente goedkoper is, dan kan een woningaanpassing worden geweigerd en worden volstaan met een vergoeding voor de verhuis- en/of inrich- tingskosten. Daar hoort overigens wel een kenbare belangen- afweging bij en er moet natuurlijk ook - binnen een medisch aanvaardbare termijn - een woning beschikbaar zijn. Is het collectief aanvullend vervoer een passende bijdrage, dan zal de gemeente de autoaanpassing of aanschaf van een (rol- stoel)bus in principe weigeren. De gemeente kan alleen regres op de aansprakelijke derde nemen voor de daadwerkelijke kosten van de maatwerkvoorziening al dan niet in de vorm van een persoonsgebonden budget.

Aansprakelijke derde aan zet?

Het staat het slachtoffer overigens geheel vrij om alleen een beroep te doen op de aansprakelijke derde. Dat wil zeggen: niet eerst bij de gemeente aan te kloppen. Hoe ziet de afwik- keling van zo'n dossier er dan uit? Alle claims voor de verant- woordelijke derde, klinkt logisch. Maar blijft dat ook zo na 20 of 40 jaar? Naar mate de tijd vordert zal het verband tussen bijvoorbeeld het ongeval en de daaruit voortvloeiende schade steeds vager worden. Denk ook eens aan de discussie over de aansprakelijkheid, of in geval van gedeelde schuld? Moet het slachtoffer dan maar wachten totdat partijen eruit zijn? En wat als de verzekerde som 'op' is? Kan het slachtoffer dan toch nog bij de verzekeraar aankloppen? Of is de gemeente uit hoofde van de Wmo 2015 verantwoordelijk? En zo ja, kan de gemeente dan nog regres nemen op de derde? Antwoorden op deze vragen moeten wij vooralsnog schuldig blijven.

Tot slot

Zoals gezegd heeft het Verbond van Verzekeraars besloten de overeenkomst afkoop regresrecht met de VNG na 2018 niet te verlengen. Wij menen echter dat er nog steeds argumen- ten blijven om gemeenten bij de afwikkeling van de schade te betrekken. Juist ook als het niet alleen gaat om noodzakelijke ondersteuning op grond van de Wmo 2015. De gemeente is namelijk de regisseur in het sociaal domein waarbij een inte- grale benadering wordt nagestreefd. Het kan, zeker in situaties van letsel, niet worden uitgesloten dat het slachtoffer gebruik maakt of moet maken van verschillende wet- en regelgeving die door gemeenten wordt uitgevoerd. Het is daarom beter om de gemeente niet buiten spel te zetten of anderszins te negeren, maar juist de samenwerking te zoeken. Toegegeven, dat kan best wel eens beter. Maar dat neemt niet weg dat juist in de complexere casuïstiek die gemeente echt niet gemist kan worden.

Een weinig gelukkige combinatie

Affectieschade en aansprakelijkheidsverweren

door Aernout Santen | Centramed

De Wet affectieschade voorziet er in, dat naasten van letsel-schadeslachtoffers met ernstig letsel, alsmede de nabestaanden ingeval van overlijdensschade, een genormeerde schadevergoeding krijgen. Genormeerd, laagdrempelig en vlot zijn sleutelwaarden. Het streven is, dat zo op eenvoudige en vlotte wijze erkenning wordt gegeven, die hun leed helpt verzachten. Dat is een mooi uitgangspunt, en een mooi streven. Maar er zitten wat addertjes onder het gras. Giftige.

Ik kan me, ondanks alle goede en goed bedoelde aspecten van de Wet affectieschade, toch niet aan de indruk onttrekken dat wetgever en wetenschap zich bij het denken over affectieschade (hebben) laten leiden door de premisse dat aansprakelijkheid en causaliteit gegeven zijn. Als aansprakelijkheid en causaliteit gegeven zijn, is het al niet eenvoudig om het goed te doen: de wijze van aanbieden, het moment waarop, de uitleg over de vergoeding, je kan het zomaar fout doen. Uit onderzoek, zie bijvoorbeeld Akkermans c.s., blijkt dat geïnterviewden het belangrijk vinden "dat er niet over gesteggeld hoeft te worden". In dat citaat ging het over de hoogte van de vergoeding, maar in feite is de strekking ervan breder, en gaat het over gesteggel in zijn algemeenheid.

Veel meer aspecten spelen overigens een rol, zie voornoemd onderzoek. Ik zal daar niet verder over uitweiden, maar uit het onderzoek blijkt dat ook als er over de fout, de aansprakelijkheid, geen discussie bestaat, het al geen vanzelfsprekendheid is dat het aanbieden van, en communiceren over een affectieschadevergoeding in de praktijk ook goed gaat en het gewenste effect sorteert.

Aansprakelijkheid, causaliteiten en overige weren

Maar wat als de aansprakelijk gestelde die aansprakelijkheid niet direct ziet, of betwist, of die aansprakelijkheid eerst eens uitgebreid wil onderzoeken. Is het dan nog mogelijk om het doel van de Wet affectieschade, erkenning bieden en leed verzachten, te bereiken?

U weet het nog wel: hij die jegens een ander een onrechtmatige daad pleegt, welke hem kan worden toegerekend, is verplicht de schade die de ander dientengevolge lijdt te vergoeden. Mits er natuurlijk is voldaan aan de vijf bekende vereisten; van onrechtmatige daad, van toerekenbaarheid van die daad aan de dader, van schade, van causaal verband en relativiteit. Daarnaast kan er nog een vraag spelen of er omstandigheden zijn als bedoeld in artikel 6:101, ofwel of er sprake is van 'eigen schuld'. Kortom, voordat aansprakelijkheid vaststaat zullen er eerst een paar afwegingen terzake van die aspecten moeten worden gemaakt.

De Wet affectieschade wordt -met name- uitgewerkt in de artikelen 6:107 en 6:108 BW. Letselschade en overlijdensschade dus. Het komende artikel 6:107 aanhef en onder lid 1b, regelt dat de aansprakelijke partij, aan naasten

van de gekwetste (met ernstig en blijvend letsel) een bij of krachtens algemene maatregel van bestuur vast te stellen bedrag voor nadeel dat niet in vermogensschade bestaat, dient te vergoeden. Artikel 6:108 kent eenzelfde bepaling.

Het laatste lid van artikel 6:107 regelt dat hij die krachtens lid 1 tot schadevergoeding wordt aangesproken hetzelfde verweer kan voeren dat hem jegens de gekwetste ten dienste zou hebben gestaan. Artikel 6:108 kent eenzelfde bepaling.

De verweren, die de aangesproken partij ook jegens de gekwetste/overledene zelf ten dienste (zouden hebben) gestaan, kunnen dus ook ten aanzien van deze nieuwe categorie belanghebbenden en deze nieuwe schadecategorie gebezigd worden. Verweren dus ten aanzien van aansprakelijkheid, causaliteit, relativiteit, eigen schuld en wat dies meer zij.

In dergelijke discussies zit natuurlijk het venijn; waar het de bedoeling van de wetgever is om op een laagdrempelige, vlotte (althans juisttijdige) en eenvoudige wijze erkenning te bieden en leed te verzachten, zullen, op het moment dat er over dergelijke aspecten discussie ontstaat, belanghebbenden niet minder verdrietig en boos worden, maar juist verdrietiger en bozer.

Met de regeling affectieschade is ook een nieuwe splijtzwam geïntroduceerd, namelijk de vraag of een andere dan de met name genoemde personen in een zodanige relatie tot de gekwetste stond dat hij als naaste kan worden aangemerkt. Geregeld is wie de recht hebbende naasten zijn, de voor de hand liggende naasten zoals ouders, kinderen, gezinsleden, maar daaraan is toegevoegd, in een soort hardheidsclausule “een andere persoon die in een zodanige nauwe persoonlijke relatie tot de gekwetste/overledene staat, dat uit de eisen van redelijkheid en billijkheid voortvloeit dat hij als naaste wordt aangemerkt”.

Ga er maar aan staan, een verschil van inzicht over de kwaliteit van een persoonlijke relatie...

Het is een feit van algemene bekendheid dat aansprakelijkheids- en causaliteitsdiscussies als belastend worden ervaren. Zo belastend zelfs dat daar door sommigen in termen als ‘secundaire victimisatie’ aan wordt gerefereerd. Dat geldt voor aansprakelijkheids- en causaliteitsdiscussies, maar het lijdt geen twijfel dat ook een ik-kwalificeer-ook-als-naaste-discussie weinig vreugde zal brengen.

U weet het nog wel: hij die jegens een ander een onrechtmatige daad pleegt, welke hem kan worden toegerekend, is verplicht de schade die de ander dientengevolge lijdt te vergoeden.

Mits er natuurlijk is voldaan aan de vijf bekende vereisten: van onrechtmatige daad, van toerekenbaarheid van die daad aan de dader, van schade, van causaal verband en relativiteit.

Een bijzondere categorie is nog die van het levenloos geboren kind. Hier gaat het niet zozeer om de vraag of het levenloos geboren kind tot de kring der gerechtigden hoort, maar om de vraag of het beschouwd kan worden als een overledene in de zin van artikel 6:108. Artikel 2 van boek 1 BW bepaalt namelijk dat een kind dat dood ter wereld komt geacht wordt nooit te hebben bestaan. De recente wijziging in de Wet Basisregistratie Personen brengt daar uitdrukkelijk geen verandering in. Dat betekent dat de ouders van een kind dat dood ter wereld komt, na een

ongeval, een medische fout of door een andere oorzaak, nimmer voor een affectievergoeding in aanmerking kunnen komen, want, van een persoon die geacht wordt nooit te hebben bestaan kan je immers ook geen naaste of nabestaande zijn. In de kamerstukken en de Memories zijn over een dergelijke situatie geen vragen gesteld of opmerkingen gemaakt, terwijl het toch om geenszins denkbeeldige kwesties gaat. Duidelijk mag zijn dat discussies en rechtszaken over dit onderwerp niet tot gevoelens van erkenning zullen leiden.

In veel gevallen, met name bij verkeersaansprakelijkheid en arbeidsongevallen, zullen aansprakelijkheid en causaliteit snel kunnen worden vastgesteld, maar in een significant aantal zaken zal dat niet zo zijn. In de jurisprudentie zien we de aansprakelijkheids- en causaliteitsdiscussies nog regelmatig langskomen, en die uitspraken vormen natuurlijk het spreekwoordelijke topje van de ijsberg.

Letsel- en overlijdensschade

Te verwachten valt dat aansprakelijkheidsdiscussies ‘toch wel’ gevoerd zullen worden waar het grote letselschadeschadeclaims betreft. Het gaat daarbij immers om grote belangen waarbij al die aspecten min of meer vanzelf aan de orde komen. Die discussie is dus vaak onontkoombaar.

Maar bij overlijdensschades worden aansprakelijkheids- en causaliteitsdiscussies vaak niet gevoerd. Met name als de schades gering van omvang zijn. Overlijdensschades zijn dikwijls, zij het niet altijd, veel bescheidener van omvang dan letselschadeclaims, met name wanneer het een overlijden van jongeren of ouderen in de niet arbeidzame levensfase betreft. De emotionele schade voor de nabestaanden is er niet minder om, maar de op geld waardeerbare schade is onder het huidige recht vaak beperkt tot de kosten van lijkbezorging.

Wanneer de op geld waardeerbare schade gering is, heeft dit in elk geval twee effecten: enerzijds is het vanuit een financieel perspectief niet beslist noodzakelijk een claim in te dienen,

Er valt te vrezen dat discussie over de vraag of en in hoeverre een affectieschadeuitkering verstrekt moet worden, juist veel verdriet toevoegt.

en anderzijds is het vanuit eenzelfde perspectief weinig zinvol om de aansprakelijkheids- of causaliteitsdiscussie in extenso te voeren. Wanneer er een claim wordt ingediend, blijken dergelijke claims vaak verrassend vlot en soepel geregeld te kunnen worden.

Maar of dat straks onder de Wet affectieschade nog zo zal zijn is zeer de vraag. De omvang van dergelijke schades, waarbij de op geld waardeerbare schade nu nog gering is, neemt met de Wet affectieschade zowel in relatieve als in absolute zin, enorm toe.

Immers, bij vier rechthebbenden komt er een affectieschadeclaim van zo'n zeventigduizend euro bovenop de onder het huidige recht nog geringe schade; de kosten van lijkbezorging. Een overlijdensschadeclaim kan dus zomaar in omvang vertienvoudigen. Daarmee

wordt het vanuit financieel perspectief zowel 'aantrekkelijk' om een aanspraak geldend te maken, als om die claim uitgebreid te beoordelen op aansprakelijkheid, causaliteit enzovoort.

Leed verzachten of leed toevoegen

Waar het doel van de wet Affectieschade is gelegen in een laagdrempelige en eenvoudige mogelijkheid om het leed van naasten en nabestaanden op het meest geschikte moment te erkennen en te helpen verzachten, valt te vrezen dat discussie over de vraag of en in hoeverre een affectieschadeuitkering verstrekt moet worden, juist veel verdriet toevoegt.

Op het eerste gezicht zou je kunnen menen dat dergelijke discussies maar weinig zullen voorkomen. Wie primair aan verkeersschades denkt zou daar ook best eens gelijk kunnen hebben; aan de hand van het verkeers-

gedrag van partijen zal snel te zien zijn welke partij aansprakelijk is. Aansprakelijkheidsdiscussies zullen voorkomen, maar het leeuwendeel daarvan zal vlot beëindigd kunnen worden.

Causaliteit zal soms eenvoudig, soms ingewikkeld zijn. De gezondheidstoestand of het overlijden van het verkeersslachtoffer zal behoudens uitzondering dikwijls het gevolg zijn van de aanrijding; voor de aanrijding was er geen dwarslaesie, na en door de aanrijding wel.

Maar zo eenvoudig zal het niet altijd zijn; er zullen ook veel letsels zijn waarbij de vraag is of het herstel 'moet' worden afgewacht. Hoe lang of kort moet een coma duren? Dat soort vragen. En waar de timing van de affectieschadevergoeding van belang is, is dat afwachten vast een nieuwe bron van verdriet.

Bij bijvoorbeeld beroepsziekten wordt het al ingewikkelder: is de longkanker nu het gevolg van de blootstelling aan asbest bij de aangesproken werkgever, of ligt het toch aan het roken? Is de huidige gezondheidstoestand nu het gevolg van blootstelling aan chemicaliën of niet? In juni van dit jaar viel er veel te lezen over Chroom-6 en over de daaraan gerelateerde vraag welke soort kanker nu wel causaal is, en welke niet. Ook over het onbegrip over die causaliteit en daarmee gepaard gaande emoties viel het nodige te lezen.

Bij medische aansprakelijkheid liggen de discussies al helemaal voor het oprapen. Hier is de primaire aansprakelijkheidsvraag meestal niet eenvoudig; stel dat na een aanrijding het rugletsel niet optimaal is behandeld, en er is een dwarslaesie, komt dat dan door de aanrijding, het primaire aanrijdingsletsel, of door de behandeling? Lastig. En zelfs als partijen het er over eens zijn dat een behandeling beter had gekund, impliceert dat nog geen aansprakelijkheid. Het gaat er immers niet om of de behandeling optimaal was, maar of deze voldoet aan de eisen zoals je die aan een redelijk handelend en redelijk bekwaam zorgverlener mag stellen.

En als een fout komt vast te staan, is het vervolgens de vraag of de gezondheidstoestand of het overlijden van de patiënt het gevolg is van die fout, of het gevolg van andere factoren, zoals de ziekte zelf of de ingrijpende behandeling.

De praktijk wijst uit dat, meestal na min of meer uitvoerige discussie, in ongeveer 60% van de gevallen waarin een claim wordt ingediend geen aansprakelijkheid bestaat. Dus: wel een belastende

discussie, maar geen aansprakelijkheid. En als een fout komt vast te staan, is het vervolgens de vraag of de gezondheidstoestand of het overlijden van de patiënt het gevolg is van die fout, of het gevolg van andere factoren, zoals de ziekte zelf of de ingrijpende behandeling. Ook daarover zijn veel discussies mogelijk; partijen zijn het maar zelden direct met elkaar eens.

Een voor de hand liggend voorbeeld is dat van een delay bij de diagnostisering en behandeling van kanker: is er een delay? Is dat verwijtbaar en zo ja vanaf welk moment is dat dan zo? En is de ontwikkeling van de ziekte of het overlijden dan het gevolg van dat delay, of toch 'gewoon' een gevolg van de ziekte zelf? En dat hangt weer af van allerlei factoren, zoals het soort kanker, de stadiëring, en factoren die sterk met de patiënt en zijn gezondheidstoestand zelf samenhangen.

Ook in de geestelijke gezondheidszorg zijn de 'wat als' vragen aan de orde van de dag: moet iemand worden opgenomen, of kan hij na beoordeling toch naar huis worden gestuurd, zo'n beoordeling is een inschatting. Soms kan een inschatting achteraf onjuist blijken, maar was de inschatting daarmee ook verwijtbaar onjuist? En wat als bijvoorbeeld een cliënt zichzelf zes weken later suïcideert, is dat dan causaal met het thuissturen? Dergelijke kwesties, met bijbehorende discussies komen in alle denkbare varianten voor.

Moet dat allemaal zo ingewikkeld?

De vraag ligt dan voor de hand of aansprakelijk gestelde partijen en hun verzekeraars er niet goed aan doen ruimhartig over die aansprakelijkheids-, causaliteits- en andere problematieken heen te stappen.

Het spijtige is dat dat onder het huidige recht goed kon; het ging vaak om geringe schades, waarvan een uitvoerige beoordeling weinig opportuun was. Maar met de Wet affectieschade zijn ook dergelijke claims groot geworden. Als het nu gaat om een enkele geïsoleer-

de claim, dan zou je daar misschien nog de hand mee kunnen lichten, te vrezen valt echter dat het aantal zaken waarin aansprakelijkheids- en causaliteitsproblematiek speelt, veel groter is dan je zou denken.

Hiervoor gaf ik aan dat hoe eenvoudiger de aansprakelijkheids- en causaliteitsvraag, hoe minder discussie, en ik sprak de verwachting uit dat die vraag in verkeerszaken vaker vlot te beantwoorden zal zijn dan bij beroepsziekten en medische aansprakelijkheid.

Wellicht contra-intuïtief, maar als je dan kijkt waar de meeste mensen sterven, dan is dat niet in het verkeer. Vorig jaar waren er 613 verkeersdoden. Aan beroepsziekten overleden volgens gegevens van de overheid in 2015 4.100 mensen, waarvan 3.200 gepensioneerden. In ziekenhuizen overlijden nog veel meer mensen; enkele tienduizenden per jaar. De meesten door ziekte, complicaties of ouderdom, een klein deel van hen, maar toch meer dan duizend, na of door een fout. De grote aantallen zitten dus juist daar waar ook de discussies het meest te verwachten zijn.

En die discussies gaan leed toevoegen. Dat is akelig, maar waar. Ik voorzie dan ook dat de Wet affectieschade vaker leed zal toevoegen in plaats van bestaand leed te helpen lenigen.

De wet Affectieschade – en dan nu de praktijk

door Peter van Steen

Op 20 september 2018 organiseerden de Erasmus School of Law in Rotterdam en de Vrije Universiteit in Amsterdam, in samenwerking met het tijdschrift *Verkeersrecht*, een symposium over de wet Affectieschade. In COMM – Museum voor Communicatie in Den Haag werd gevierd dat op 10 april van dit jaar het wetsvoorstel Affectieschade door de Eerste Kamer werd aangenomen en dat de wet op 1 januari 2019 zal worden ingevoerd. “Verzekeraars zijn blij met de komst van deze wet”, zei Marjoleine van der Zwan, algemeen directeur van het PIV en een van de sprekers op het symposium.

Dagvoorzitter Cees van Dam, hoogleraar European Tort Law aan Maastricht University en King's College London, opende het symposium met in de eerste plaats een hartelijk welkom aan de aanwezige familieleden van prof. mr. Niels Frenk, de bevlogen en vasthoudende raadadviseur bij de directie Wetgeving en Juridische Zaken van het Ministerie van Justitie, tevens bijzonder hoogleraar aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht aan de Vrije Universiteit en hoofdredacteur van *Verkeersrecht*, zonder wie de wet Affectieschade wellicht nooit tot stand zou zijn gekomen. Niels Frenk overleed in 2013 en heeft dus niet mogen meemaken dat het wetsvoorstel Affectieschade door de Tweede en daarna door de Eerste Kamer werd aangenomen, maar zijn naam zal altijd aan deze wet verbonden blijven.

Waterscheiding

Over de wet Affectieschade merkte Van Dam in zijn welkomstwoord nog op, dat deze “een waterscheiding” is in de geschiedenis van het Nederlandse aansprakelijkheidsrecht. “Het verlies van een geliefde door een ongeval of een misdrijf, een van de meest schokkende en ingrijpende gebeurtenissen waar iemand mee kan worden geconfronteerd, is niet langer een louter emotionele aangelegenheid waaraan het aansprakelijkheidsrecht geen boodschap

Cees van Dam

Liselotte van Hoppe

Het verlies van een geliefde door een ongeval of een misdrijf, een van de meest schokkende en ingrijpende gebeurtenissen waar iemand mee kan worden geconfronteerd, is niet langer een louter emotionele aangelegenheid waaraan het aansprakelijkheidsrecht geen boodschap heeft.

Cees van Dam | hoogleraar European Tort Law aan Maastricht University en King's College London

heeft. Er is nu ruimte voor toegang tot de rechter en voor een remedie voor wat in feite schendingen zijn van het recht op leven en het recht op familieleven. Vanzelfsprekend is de wet Affectieschade niet perfect. De totstandkoming ervan is uiteindelijk niet alleen een ambtelijk, maar vooral een politiek proces geweest. Vandaag houden we het eindresultaat tegen het licht en kijken we niet alleen naar wat de wet in de praktijk gaat betekenen en hoe die in de praktijk het beste kan functioneren, maar kunnen we ook bezien waar de wet in de toekomst verbetering zou behoeven."

Slachtofferorganisaties, verzekeraars en de wetenschap reageerden teleurgesteld. Dat gold vanzelfsprekend ook voor de minister van Justitie. De grote vraag was: hoe nu verder?

Liselotte van Hoppe | raadadviseur bij de directie Wetgeving en Juridische Zaken van het ministerie van Justitie en Veiligheid

Lange weg

Liselotte van Hoppe, raadadviseur bij de directie Wetgeving en Juridische Zaken van het ministerie van Justitie en Veiligheid, besprak vervolgens de lange weg van de wet Affectieschade vanaf de totstandkoming van het eerste wetsvoorstel in 2003 tot de publicatie ervan in het

Staatsblad in 2018. Het eerste wetsvoorstel werd, zoals bekend, na een discussie van zeven jaar in 2010 door de Eerste Kamer verworpen. De VVD-fractie stemde tegen uit angst dat de wet aan een claimcultuur zou bijdragen. Ook de fracties van de christelijke partijen waren daar bang voor en vonden bovendien een financiële vergoeding niet passend bij een erkenning van ondervonden leed. Zij vroegen specifiek aandacht voor de vergoeding van inkomensschade van naasten die het slachtoffer na een ongeval verzorgen, de zogenoemde zorgschade. Al deze bezwaren leidden tot de verwerping van het wetsvoorstel door de Eerste Kamer met 30 stemmen voor en 36 tegen.

Wel affectieschade, niet zorgschade

"De verwerping was echt een flinke domper", aldus Liselotte van Hoppe. "Slachtofferorganisaties, verzekeraars en de wetenschap reageerden teleurgesteld. Dat gold vanzelfsprekend ook voor de minister van Justitie. De grote vraag was: hoe nu verder?" De volgende stap was, ging Van Hoppe verder, het besluit van de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie om een deskundigenbijeenkomst te organiseren over – in algemene zin – de schade van derden. Hierin kwamen zowel de affectieschade als de zorgschade aan bod. De uitkomst was dat het wenselijk werd geacht nieuwe wetgeving voor beide onderwerpen voor te bereiden. Uit de consultatie van een voorontwerp van de wet bleek echter dat de regeling van de affectieschade op grote steun kon rekenen en dat de regeling van de zorgschade tot meer vragen dan antwoorden leidde. Daarom werd besloten alleen met de affectieschade door te gaan en de zorgschade aan De Letselschade Raad over te laten. Uiteindelijk leidde dit spoor naar een regeling voor de vergoeding van affectieschade en naar de mogelijkheid om in het strafproces de vergoeding van affectieschade en verplaatste schade te vorderen. Wijst de strafrechter deze vordering toe, dan kan hij de dader een schadevergoedingsmaatregel opleggen. Is er geen dader op wie de schade kan worden verhaald, dan kan een naaste zich tot het Schadefonds Geweldsmisdrijven wenden. Liselotte van Hoppe ging verder nog in op de definities van 'naasten' en 'ernstig en blijvend letsel' en op de omvang van de verschillende vergoedingen.

Siewert
Lindenbergh

Geen enkel lid van beide Kamers stemde tegen. Waarom lukte het nu wel? (...) Van invloed was tot slot het Europese perspectief.

Siewert Lindenbergh | hoogleraar Privaatrecht aan de Erasmus School of Law

Unaniem aanvaard

“Het tweede wetsvoorstel is unaniem door het parlement aanvaard”, aldus Van Hopp tot slot. “Geen enkel lid van beide Kamers stemde tegen. Waarom lukte het nu wel? Allereerst is in het tweede wetsvoorstel rekening gehouden met de eerder door leden van het parlement geuite wensen en bedenkingen. Om te beginnen werd de omvang van de vergoedingen van affectieschade bij de start van het parlementaire traject onmiddellijk besproken en werd in die omvang verdergaand gedifferentieerd. Daarnaast

Het is een principiële en heel grote stap (...) Het is, lelijk gezegd, confectie en maatwerk, maar dat is natuurlijk ook wel heel mooi. Heel veel gevallen zullen denk ik bij de wet gebaat zijn en zullen ook vlot hun weg kunnen vinden.

Siewert Lindenbergh | hoogleraar Privaatrecht aan de Erasmus School of Law

werd op uitdrukkelijke wens van de christelijke partijen in de Eerste Kamer naar een oplossing voor de problematiek van complexe zorgschade gezocht. Onder de vlag van De Letselschade Raad is hieraan met veel inzet, kunde en voortvarendheid gewerkt. Belangrijk was ook de niet aflatende steun van maatschappelijke organisaties en van de wetenschap. Zij zijn gedurende het hele parlementaire traject actief geweest en hebben telkens het belang van het wetsvoorstel bij Kamerleden onder de aandacht gebracht. Van invloed was tot slot het Europese perspectief. In Duitsland, een van de weinige landen waar geen

regeling voor affectieschade bestond, kwam in 2017 ook een regeling voor de vergoeding van affectieschade tot stand. Zonder noemenswaardige discussie.”

Eigen ‘standing’

Siewert Lindenbergh, hoogleraar Privaatrecht aan de Erasmus School of Law, besprak de werking van de wet Affectieschade, “een van de meest uitgebreide en royale stelsels in Europa”, zo zei hij. Lindenbergh benadrukte dat de wet een eigen ‘standing’ aan slachtoffers geeft. “Het grootste denkbare immateriële verlies werd tot nu toe niet erkend en gaf dus geen juridische ‘standing’. Nu is er wel een financieel belang en er is nu ook een – veel – groter financieel belang in bijvoorbeeld medische aansprakelijkheidszaken en beroepsziektezaken.” Lindenbergh ging ook in op de betekenis van ‘ernstig en blijvend letsel’. Er moet in dat geval in ieder geval sprake zijn van een blijvend functieverlies van 70 procent, zoals bij een hoge dwarslaesie, ernstig traumatisch hersenletsel, algehele blindheid en andere zeer ernstige letsels die blijvende invloed op relaties hebben. “Mogelijke puzzels in dit verband zijn de cumulatie van letsels en de eigen schuld aan de ernst van het letsel”, aldus Lindenbergh. Hij besprak voorts de kring van gerechtigden (“die gesloten is, maar toch een beetje open”) de omvang van de bedragen, de verhouding tot shockschade en de stapeling van vergoedingen.

Opdracht aan de rechtspraak

“Het is een principiële en heel grote stap”, aldus Siewert Lindenbergh, “een van de meest spectaculaire stappen die in het Nederlandse aansprakelijkheidsrecht zijn genomen na de invoering van het nieuw Burgerlijk Wetboek in 1992. Ik denk dat het ook een van de meest bediscussieerde stappen is. Ik vind het een gedurfd en volwassen voorstel. Het is, lelijk gezegd, confectie en maatwerk, maar dat is natuurlijk ook wel heel mooi. Heel veel gevallen zullen denk ik bij de wet gebaat zijn en zullen ook vlot hun weg kunnen vinden. Daarnaast zijn er gevallen waarin maatwerk nodig is en dat kan met deze wettelijke regeling ook worden geboden. De regeling omvat in mijn beleving wel een opdracht aan de rechtspraak. Er waren immers ernstige bedenkingen bij de vraag of de wet niet tot onsmakelijke procespraktijken zou leiden. Als je de

Arno Akkermans

Victor Jammers

Marjoleine
van der Zwan

parlementaire geschiedenis over het wetsvoorstel en over de wet naleest, was dat een van de grote punten van vrees. Ik zou hopen dat de rechtspraak erin slaagt die praktijken buiten de deur te houden.”

Het gaat om een nadeel dat mensen lijden dat je helemaal niet met geld kunt goedmaken. Bovendien is het een regeling met gebreken, want technisch gezien is er geen perfecte regeling te bedenken.

Arno Akkermans | hoogleraar Privaatrecht aan de Vrije Universiteit

Daadwerkelijke uitkering

Arno Akkermans, hoogleraar Privaatrecht aan de Vrije Universiteit, deed verslag van het onderzoek naar de ervaringen met de vergoeding van affectieschade in België. Daaraan voorafgaand merkte hij op ontzettend blij te zijn dat Nederland nu een regeling voor de vergoeding van affectieschade kent, “maar de wet blijft wel een oefening van bescheidenheid”, zo zei hij. “Het gaat om een nadeel dat mensen lijden dat je helemaal niet met geld kunt goedmaken. Bovendien is het een regeling met gebreken, want technisch gezien is er geen perfecte regeling te bedenken. Maar het grootste gebrek zou zijn als er helemaal geen vergoeding voor naasten en nabestaanden zou zijn.”

Daarbij zou tot uitdrukking moeten worden gebracht dat de vergoeding slechts een symbolisch karakter heeft, omdat zij nu eenmaal geen echte compensatie kan bieden voor het geleden immateriële nadeel.

Arno Akkermans | hoogleraar Privaatrecht aan de Vrije Universiteit

Vraag is wel, aldus Akkermans, hoe de vergoeding straks daadwerkelijk zal worden uitgekeerd. Het gaat erom te voorzien in een behoefte aan erkenning van toegebracht leed en genoegdoening, maar lukt dat door een bedrag op een bepaalde rekening over te maken? Moet er ook een brief worden geschreven en wat moet daar dan in staan? Juist dergelijke aspecten waren in het onderzoek naar de ervaringen in België onder de loep genomen. “Het luistert nauw!”, aldus Arno Akkermans.

Doel voorbijschieten

De ervaringen in België met de vergoeding van affectieschade waren zeker niet allemaal positief. Over de wijze van aanbieding werd onder meer opgemerkt: “Een koele brief, puur rationeel opgesteld. Het was precies een brief als bij blik schade.” En: “Een brief kan goed zijn, als hij maar eerlijk is opgesteld. Het mag ook in een beetje menselijker taal.” Over de timing: “We kregen een week nadat onze dochter was gestorven een voorstel. Het snel afwikkelen is niet noodzakelijk goed.” Of: “Acht jaar later, dat is geen manier van doen.” Ook kan de boodschap verkeerd overkomen. “Ik vond het bloedgeld, een soort van schuldafkoop.” Of: “Een bedrag van 5.000 euro, dat is ons uitlachen. Rond die tijd kreeg een ecologische vereniging omdat men op buizerds had geschoten, een schadevergoeding van 25.000 euro!” De conclusie in het onderzoek was dan ook dat een vergoeding voor affectieschade haar doel voorbijschiet indien zij niet op een doordachte wijze wordt aangeboden.

Zorgvuldige communicatie

Het onderzoek van Akkermans c.s. leidde tot de aanbeveling de vergoeding van affectieschade plaats te laten vinden in een context van zorgvuldige communicatie met de gerechtigden. Daarbij zou tot uitdrukking moeten worden gebracht dat de vergoeding slechts een symbolisch karakter heeft, omdat zij nu eenmaal geen echte compensatie kan bieden voor het geleden immateriële nadeel. Schriftelijke communicatie lijkt hiervoor in het algemeen voldoende te zijn, maar afhankelijk van de situatie kan een en ander ook door middel van een huisbezoek plaatsvinden. Een brief van degene die persoonlijk verantwoordelijk is voor het ontstaan van de schade

wordt in het algemeen positief gewaardeerd, een huisbezoek echter niet. Naast en nabestaanden van slachtoffers van een geweldsmisdrijf stellen echter ook een brief van de dader niet op prijs. Aanbieding van de vergoeding dient plaats te vinden binnen een specifiek daarvoor te definiëren periode vanaf de datum van het ongeval. De afwikkeling van affectieschade dient bij voorkeur plaats te vinden in een apart traject, los van de eventuele afwikkeling van financiële schade. “Een opdracht denk ik voor ons allemaal” aldus Arno Akkermans tot slot, “om dit zo goed mogelijk voor elkaar te krijgen. Het is een mooie uitdaging om dit op een goede manier te gaan doen.”

De koppeling tussen die twee onderdelen van het wetsvoorstel werd vrij snel losgelaten (...) Ik vind het toen genomen besluit om separaat met die onderdelen aan de slag te gaan, een heel verstandig besluit.

Victor Jammers | lid van de raad van bestuur van Slachtofferhulp Nederland

Handreiking zorgschade

Victor Jammers, lid van de raad van bestuur van Slachtofferhulp Nederland, onderhield zijn gehoor over zowel de zorg- als de affectieschade. “Want het begon allemaal met het wetsvoorstel dat staatssecretaris Teeven in 2014 voor advies rondstuurde”, zei hij. “De koppeling tussen die twee onderdelen van het wetsvoorstel werd vrij snel losgelaten, vanwege de kritiek uit de praktijk op met name het zorgschadedeel, waar het minder controversiële deel, de affectieschade, last van zou kunnen krijgen. Ik vind het toen genomen besluit om separaat met die onderdelen aan de slag te gaan, een heel verstandig besluit. Bij dat onderwerp zorgschade is het eigenlijk de centrale vraag hoe een zorgvrager – een slachtoffer of een patiënt met

een zorgbehoefte – meer regie kan krijgen over de organisatie van de blijvend intensieve en complexe zorg die hij als gevolg van een ongeval of een incident nodig heeft. In de praktijk gaat het vaak om een financiële vergoeding voor familieleden die deze zorg op zich nemen en daarvoor hun baan opgeven. De Letselschade Raad, wat mij betreft ‘de polder’ van de letselschadebranche, heeft in 2015 aangeboden een regeling op te stellen die recht doet aan de uitgangspunten en de doelstellingen van het wetsvoorstel. Dat is een enorm intensief traject geweest, waarbij veel partijen in de branche, van verzekeraars tot en met belangenbehartigers, gewerkt hebben aan een oplossing voor die problematiek. Sinds november 2017 is die er in de vorm van een handreiking zorgschade. Daar staan keurig de processtappen in die men bij de afwikkeling van dat soort zaken kan volgen. Ik vind het mooie daaraan dat de branche met dat resultaat heeft laten zien dat ze met respect voor ieders zeer verschillende verantwoordelijkheden een resultaat kan leveren waar slachtoffers uiteindelijk beter van worden. Ik heb daar erg veel waardering voor.”

Van belang naar recht

Victor Jammers sloot zijn verhaal af met een bespiegeling over de weg van slachtofferbelang naar slachtofferrecht. “Zo’n vijftientwintig jaar geleden hadden slachtoffers vrijwel alleen maar belangen”, zei hij. “Ze hadden belang bij een goede bejegening, belang bij informatie en belang bij hulpverlening. Slachtoffers van een misdrijf of een verkeersongeval zaten in een onoverzichtelijke situatie, waarbij het de vraag was waar ze naartoe moesten en als ze dat wisten hoe ze daar konden komen. Als ze heel veel geluk hadden, kwam Slachtofferhulp Nederland langs die hen daar naartoe bracht, maar het was een buitengewoon onoverzichtelijke situatie. Sindsdien is er veel veranderd. Slachtofferbelangen zijn slachtofferrechten geworden en dat heeft een heel wezenlijke impact gehad.

Zo’n vijftientwintig jaar geleden hadden slachtoffers vrijwel alleen maar belangen (...) Slachtofferbelangen zijn slachtofferrechten geworden en dat heeft een heel wezenlijke impact gehad.

Victor Jammers | lid van de raad van bestuur van Slachtofferhulp Nederland

In 1995 kwam de schadevordering benadeelde partij in de lucht, in 2005 kreeg het slachtoffer spreekrecht, in 2011 kwam de wet versterking positie slachtoffers waarbij de catalogus van rechten verder werd uitgebreid, en heel recent nog de Europese richtlijn uit 2012 die naar Nederlands recht is vertaald. Nu komt daar het recht op een tegemoetkoming van affectieschade bij, een lang gemiste loot aan die stam van slachtofferrechten. Met al die rechten is de situatie voor slachtoffers veel overzichtelijker geworden. Het is veel duidelijker welke rechten zij hebben, waar ze die kunnen halen en hoe ze er uitvoering aan kunnen geven. Bij dit alles vind ik het heel belangrijk dat alle partijen in de branche met elkaar in dialoog zijn. Bij De Letselschade Raad leren ze elkaar kennen, elkaar waarderen en elkaar vertrouwen. Daar zijn ze samen bezig verbeteringen voor slachtoffers te bedenken. Ik kan eigenlijk bijna niet wachten tot we onze tanden in het volgende vraagstuk kunnen zetten en gezamenlijk de rechten van slachtoffers nog weer een stapje verder brengen.”

(...) want het is onze ambitie om samen met onze deelnemers, dus de verzekeraars en hun ketenpartners, het leed voor slachtoffers en hun naasten zo veel mogelijk te beperken. Dat kan alleen maar door krachten te bundelen en kennis en expertise met elkaar te delen.

Marjoleine van der Zwan | algemeen directeur van het PIV

Van schade naar vergoeding

Marjoleine van der Zwan, algemeen directeur van het Personenschade Instituut van Verzekeraars, verzorgde de laatste presentatie van het symposium. Zij besprak de route van schade naar vergoeding, met de puzzels die men op die weg kan tegenkomen. “Verzekeraars zijn blij met de komst van deze wet”, zo zei ze. “Ook wij hebben met verschillende partijen de handen ineengeslagen om met elkaar naar de zorgvuldige introductie van deze wet te streven. Dat sluit goed aan bij de drijfveren van het PIV, want het is onze ambitie om samen met onze deelnemers, dus de verzekeraars en hun ketenpartners, het leed voor slachtoffers en hun naasten zo veel mogelijk te beperken. Dat kan alleen maar door krachten te bundelen en kennis en expertise met elkaar te delen.” De partijen waar Van der Zwan op doelde, zijn Slachtofferhulp Nederland, het Schadefonds Geweldsmisdrijven, de Erasmus School of Law, de Vrije Universiteit Amsterdam, het Waarborgfonds Motorverkeer, het NIVRE en het Verbond van Verzekeraars.

Vervolgens gaf Marjoleine van der Zwan de aanwezigen in haar presentatie inzicht in de door verzekeraars verwachte stijging van de schadelast die de wet Affectieschade met zich mee zal brengen. In een eerste exercitie is geraamd dat 682 à 857 slachtoffers per jaar hiermee te maken gaan krijgen, met een kring van gemiddeld 4,5 gerechtigde naasten per slachtoffer. “Na een inschatting lijkt het om een bedrag van 60 miljoen euro te gaan”, aldus Van der Zwan. “Verzekeraars zullen in hun vergoedingstelsel een kenmerk meenemen, om over vijf jaar de gemiddelde vergoeding per jaar te kunnen berekenen. Ook is het de vraag of de schadelaststijging voor iedere verzekeraar gelijk is. Mogelijk zullen de medische aansprakelijkheidsverzekeraars veel hogere percentages te verwerken krijgen dan de verkeersverzekeraars.”

Onnodig leed voorkomen

In de komende periode zullen zich volgens Marjoleine van der Zwan nog verschillende vraagstukken voordoen. Zo moet er nader invulling worden gegeven aan begrippen als ‘ernstig en blijvend letsel’ en ‘overige nauwe persoonlijke relaties’. Daarnaast zal de branche wegen moeten vinden om geschillen en rechtszaken zo veel mogelijk te voorkomen, want die zijn niet in het belang van slachtoffers en gerechtigden. Van belang is het zeker ook zorgvuldig om te gaan met de manier en het moment waarop naasten kunnen worden benaderd in het kader van de affectieschadevergoeding. Tot slot zal de verzekeringssector moeten omgaan met de verschillen in gevolgen voor enerzijds WAM- en AVP-verzekeraars en anderzijds AVB- en medische aansprakelijkheidsverzekeraars. “Dit alles resumerend”, aldus Marjoleine van der Zwan, “is het denk ik heel belangrijk dat we tot een zorgvuldige introductie per 1 januari 2019 overgaan. We zijn wat dat betreft al ver gevorderd, er zijn veel professionals bij betrokken en alle neuzen staan dezelfde richting op. Er zit veel energie in de groep en wat dat betreft zijn wij er op 1 januari 2019, denken we, klaar voor. We willen ons inzetten om onnodig leed en geschillen te voorkomen en wat dat betreft wil ik u allen oproepen het samen met ons te doen.”

Steven Polak heeft na vele jaren loyale dienst, de redactieraad van het PIV Bulletin verlaten. Steven kan bezigheden voor het PIV Bulletin helaas niet meer combineren met de werkzaamheden voor zijn huidige advocatenpraktijk.

Steven heeft vanaf de oprichting van het PIV op diverse wijzen een belangrijke bijdrage geleverd aan het PIV als kennisinstituut personenschade. Zo is hij door de jaren heen ook steeds betrokken geweest bij diverse werkgroepen van het PIV, bij de PIV Jaarconferentie en als docent en examinator bij de vakopleidingen personenschade.

In zijn hoedanigheid van inhouse advocaat bij Reaal Verzekeringen heeft Steven een brede kennis en praktijkervaring op het vakgebied personenschade vergaard. Met recht kan dan ook gesteld worden dat de redactieraad met spijt afscheid neemt van een icoon.

Naast de bovengenoemde ideale combinatie van brede kennis en ervaring op het personenschade vakgebied, herbergt Steven ook veel andere prettige talenten die hem een graag geziene collega in onze redactieraad maakten. Beschaafd en bescheiden, maar inhoudelijk altijd van grote toegevoegde waarde. Steven spreekt, of laat zijn pen spreken, op die momenten waarop dat het meest gewenst en waardevol is. Zo'n stille en stuwende kracht wil elke redactie heel graag in zijn midden herbergen.

Steven, alle goeds en tot ziens "somewhere sometime" in het werkveld, want het personenschade vak ga je gelukkig niet verlaten!

Met een hartelijke en collegiale groet van je collega's in de PIV Redactieraad

Steven spreekt, of laat zijn pen spreken, op die momenten waarop dat het meest gewenst en waardevol is.

Steven Polak (li.) samen met Armand Blondeel (re.)

| Jurisprudentie De Wet Affectieschade – een vooruitblik (p.3-10)

- 1 Kamerstukken I, vergaderjaar 2017-2018, 34 257, nr. E, pagina 10 en 11.
- 2 Kamerstukken I, vergaderjaar 2008-2009, 28 781, Handelingen, vergadering d.d. 9 juni 2009.
- 3 Wet van 11 april 2018 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht teneinde de vergoeding van affectieschade mogelijk te maken en het verhaal daarvan alsmede het verhaal van verplaatste schade door derden in het strafproces te bevorderen.
- 4 https://www.eerstekamer.nl/verslagdeel/20180410/vergoeding_van_affectieschade
- 5 In dit artikel ligt de focus op de werking van de wet, maar denk bijvoorbeeld aan vragen als; hoe om te gaan met predispositie/pre-existentie, vanaf wanneer gaat de verjaring lopen, en kan voor vergoeding van affectieschade een exoneration worden opgenomen?
- 6 Verbond van Verzekeraars, Circulaire MSS-2018-11, 13 april 2018 / <https://www.verzekeraars.nl/publicaties/actueel/verbond-blij-met-nieuwe-wet-affectieschade>
- 7 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 13.
- 8 Akkermans e.a., "Slachtoffers en aansprakelijkheid, Een onderzoek naar behoeften, verwachtingen en ervaringen van slachtoffers en hun naasten met betrekking tot het civiele aansprakelijkheidsrecht" Deel II: Affectieschade, Den Haag 2015.
- 9 Artikel 6:107 BW: aan lid 1 wordt een sub b. toegevoegd waaruit volgt dat er een recht bestaat op vergoeding van affectieschade. Het nieuwe lid 2 van artikel 6:107 BW bepaalt wie de kring van gerechtigden is.
- 10 Artikel 6:108 BW: het nieuwe lid 3 bepaalt dat er een recht op vergoeding van affectieschade bestaat in het geval van overlijden. Het nieuwe lid 4 bepaalt wie de kring van gerechtigden zijn.
- 11 Artikel 6:107 lid 1 sub b BW.
- 12 Artikel 6:108 lid 3 BW.
- 13 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 12.
- 14 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 12.
- 15 Guides to the Evaluation of Permanent Impairment van de American Medical Association (AMA Guides).
- 16 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 13.
- 17 Kamerstukken I, vergaderjaar 2017-2018, 34 257, nr. E, Nadere Memorie van Antwoord, pagina 3.
- 18 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 13.
- 19 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 13.
- 20 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 14.
- 21 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 14.
- 22 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 14.
- 23 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 14.
- 24 In het geval van meerderjarige, niet thuiswonende kinderen en hun ouders vindt de wetgever het overigens wel wenselijk dat een lager bedrag zal worden vastgesteld. Ook dan ziet de wetgever het als een ernstig verlies maar de gevolgen daarvan worden door de naaste dan niet dagelijks ervaren. In het Besluit tot vaststelling van bedragen voor nadeel van naasten dat niet in vermogensschade bestaat (Besluit vergoeding affectieschade) is dit ook zo overgenomen. De vergoeding voor deze personen is € 2.500,- lager.

- 25 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 14.
- 26 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 15.
- 27 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 15.
- 28 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 15.
- 29 Besluit van 20 april 2018 tot vaststelling van bedragen voor nadeel van naasten dat niet in vermogensschade bestaat (Besluit vergoeding affectieschade).
- 30 Deze bedragen worden niet jaarlijks geïndexeerd maar periodiek herijkt. Dit om te voorkomen dat indexering er toe leidt dat de bedragen exact worden benaderd i.p.v. dat dit symbolische ronde bedragen blijven. Een verhoging met getallen achter de komma staat immers haaks op de symbolische achtergrond van de vergoeding. De eerste periodieke herijking zal plaatsvinden na de evaluatie van de wet. Zie: Nota van Toelichting bij Besluit van 20 april 2018 tot vaststelling van bedragen voor nadeel van naasten dat niet in vermogensschade bestaat (Besluit vergoeding affectieschade).
- 31 In het Besluit tot vaststelling van bedragen voor nadeel van naasten dat niet in vermogensschade bestaat (Besluit vergoeding affectieschade) is voor de echtgeno(o)t(e) en de drie kinderen in geval van letsel een bedrag van € 15.000,- vast gesteld en in geval van overlijden een bedrag van € 17.500,- vastgesteld. Voor de ouders is in geval van letsel een bedrag van € 15.000,- vastgesteld en in geval van overlijden € 12.500,-.
- 32 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 5.
- 33 Uit lid 4 blijkt dat dit evenwel niet aan de orde is indien de WAM van toepassing is. Op grond van artikel 6 lid 2 WAM heeft de benadeelde een eigen recht op schadevergoeding. Onder benadeelde wordt mede een derde verstaan die een eigen recht op schadevergoeding heeft. Overstijgt het schadebedrag de verzekerde som dan wordt de vergoeding naar evenredigheid verdeeld. Deze situatie zal zich dus enkel in zeer uitzonderlijke gevallen voordoen. Mocht dit wel aan de orde zijn en de naaste wil koste wat kost zijn affectieschade vergoed zien, dan lijkt mij dit overigens een typisch voorbeeld waarbij toepassing gegeven kan worden aan artikel 6:2 lid 2 BW. Immers, aan de nauwe affectieve band kan in zo'n geval sterk worden getwijfeld. (Artikel 6 lid 2 Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen is een uitwerking van artikel 6 lid 2 van de Gemeenschappelijke bepalingen behorende bij de Beneluxovereenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen. Dit maakt dat aanpassing van artikel 6 lid 1 WAM aan het nieuwe lid 5 van artikel 6:107 BW niet mogelijk is.)
- 34 Besluit van 20 april 2018 tot vaststelling van bedragen voor nadeel van naasten dat niet in vermogensschade bestaat (Besluit vergoeding affectieschade).
- 35 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 9.
- 36 Kamerstukken II, vergaderjaar 2014-2015, 34 257, nr. 3 Memorie van Toelichting, pagina 9.
- 37 Kamerstukken I, vergaderjaar 2016-2017, 34 257, nr. C, Memorie van Antwoord, pagina 2-3.
- 38 Zie ook Hoge Raad 9 december 1994, ECLI:N-L:HR:1994:ZC1578, NJ 1995/250.
- 39 Kamerstukken I, vergaderjaar 2017-2018, 34 257, nr. E, pagina 1.
- 40 Kamerstukken I, vergaderjaar 2017-2018, 34 257, nr. E, pagina 2.

| Leren en inspireren Nut en noodzaak van de Handreiking Zorgschade (p.14-18)

- 1 <https://vng.nl/onderwerpenindex/maatschappelijke-ondersteuning/financien-wmo/nieuws/wmo-overeenkomst-afkoop-regresrecht-beeindigd-per-2019>

| Opinie Een weinig gelukkige combinatie – Affectieschade en aansprakelijkheidsverweren (p.22-24)

- 1 Akkermans, hulst, Claasen, ten Boom, Elbers, van Wees, Bruinvels: affectieschade slachtoffers en aansprakelijkheid, Boom Lemna Uitgevers <https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/1167334>
- 2 Wat wel opmerkelijk is, is dat de kring der gerechtigden wel een opening biedt voor hen die vinden dat ze tot die kring behoren, maar dat de wetgever geen rekening heeft gehouden met de eventuele wens om lieden die dat echt niet verdienen uit de kring te verwijderen. We gaan het vast nog meemaken dat een gekwetste zich verzet tegen een affectieschadevergoeding voor een van de rechthebbenden.
- 3 Vier nabestaanden is 4 x € 17.500,-
- 4 Bijvoorbeeld: <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/06/04/defensie-compenseert-tot-40-000-euro-voor-chroom-6-a1605329>
- 5 <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2018/17/verkeersdoden-2017>
- 6 <https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/beroepsziekten/cijfers-context/sterfte%3Dnode-geschatte-sterfte-door-beroepsziekten>
- 7 <https://www.zorgkaartnederland.nl/feiten-en-cijfers/sterftecijfers-opgeteld-ruim-achtenvijftigduizend>
- 8 <https://www.nivel.nl/nl/nieuws/potentieel-vermijdbare-sterfte-ziekenhuizen-niet-gedaald>

Namens de volledige redactieraad wensen wij u een gelukkig nieuwjaar!

Colofon

Het PIV Bulletin is een uitgave van het PIV over nieuws en feiten in de wereld van letselschade. Het PIV Bulletin wordt kosteloos verstrekt aan deelnemers en relaties van het PIV. Het PIV (Personenschade Instituut van Verzekeraars) is het Personenschade Instituut dat in 1998 is opgericht voor en van verzekeraars. Het PIV wil samen met haar deelnemers het leed door letsel voor slachtoffers en hun naasten zoveel mogelijk beperken.

Redactie

Armand Blondeel (a.s.r.) | Voorzitter
Hieron van der Hoeven
(Allianz Benelux)
Astrid Ales (a.s.r.)
Rob de Groot (NN)
Edwin Lantinga (Medirisk)
Linda van der Meijden
(Nh1816 Verzekeringen)
Aernout Santen (Centramed)

Eindredactie

Camilla Gerding

Ontwerp en opmaak

3MegaWatt.nl

Oplage

1.200

Redactieadres

Het PIV Bulletin wordt met veel zorg vervaardigd, en is afhankelijk van schrijvers uit de branche. Is u iets opgevallen, of wilt u iets schrijven? Mail uw reactie aan: stichtingpiv@verzekeraars.nl

'Richtlijnen voor schrijvers' staan op www.stichtingpiv.nl

Stichting PIV

Bordewijklaan 2
2591 XR Den Haag
(070) 333 88 75

www.stichtingpiv.nl